HERNÁDI PITYPANG ÓVODA

(2376 Hernád, Fő út 144 sz.)

PEDAGÓGIAI PROGRAM

Intézmény OM - azonosítója: 200988	**Intézményvezető:** Lajosbányai Istvánné
Legitimációs eljárás	
../2025. (..) határozatszámon elfogadta: ..... Lestárné Ulicska Anikó nevelőtestület nevében	
../2025. (..) határozatszámon jóváhagyta: ..... Lajosbányai Istvánné igazgató	**Fenntartói egyetértés:** ..... Zsírosné dr.Pallaga Mária polgármester
Ph	
A dokumentum jellege: Nyilvános Megtalálható: www.hernad.hu	**Érvényes:** A kihirdetés napjától 2025.09.01. visszavonásig
Verziószám: 1/2025.	**Készült:** X/ 1 eredeti példány

A pedagógiai program jogszabályi háttere:

• A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény

• A kormány 363/2012. (XII.17.) kormányrendelete az Óvodai nevelés

országos alapprogramjáról

• 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

• 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról

• 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól

• 1997. évi XXXI. törvény a gyermekvédelemről és gyámügyi igazgatásról

• Az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról

• 15/1998. (IV.30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

• A nemzetiség óvodai nevelésének és a nemzetiség iskolai nevelés - oktatásának irányelve

• 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról • 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet az iskola -egészségügyi ellátásról

• 277/1997. (XII. 22.) Korm. rendelet a pedagógus -továbbképzésről, a pedagógus - szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről

• Az óvoda hatályos Alapító Okirata

• Nevelőtestületi határozatok

Pedagógiai Program

A tevékenységközpontú helyi óvodai nevelési program

1. Az intézmény adatai

Az intézmény neve: Hernádi Pitypang Óvoda

2376 Hernád, Fő út 144.

e-mail: ovoda@hernad.hu

tel.:29/375 271

Az óvoda OM azonosítója: 200 988

Az intézmény fenntartója: Hernád Nagyközség Önkormányzata

2376 Hernád, Köztársaság út 47.

A programot készítette: A Hernádi Pitypang Óvoda nevelőtestülete.

1.1. Bevezető

A Hernádi Pitypang Óvoda nevelőtestülete kezdeményezte a Pedagógia Programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulásának felülvizsgálatát, módosítását.

A pedagógiai program módosítást a magyarországi óvodák számára a 77/2025. (IV. 15.) Korm. rendelet módosította, amelynek fő célja az óvodai és iskolai átmenet zökkenőmentesítése, az iskolai életre való felkészülés erősítése, valamint a nagycsoportos korosztály személyiségfejlődésének segítése, a tanulási motiváció és a nemzeti értékek iránti elköteleződés kialakítása. A rendelet az óvodai nevelés országos alapprogramjának kiigazításával biztosítja a minőségi pedagógiai tartalmat és a szükséges képességek fejlesztését.

Programunkban megőrizzük az eddigi gyakorlatunk eredményeit és legjobb tapasztalatait és kiegészítjük az új elemekkel. Nevelőtestületünk minden tagja azonosul az Alapprogramban megfogalmazott alapelvekkel.

Pedagógiai Programunk biztosítja az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek és módszertani szabadságának érvényesülését. Tiszteletben tartja a gyermekek érdekeinek védelmét. A gyermekek harmonikus fejlődése érdekében óvodai nevelésünk a sokszínűségre és a szakmai megújulásra törekszik. Pedagógiai Programunk készítésekor figyelembe vettük a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének elveit is.

1.2. Programunk filozófiája, az óvoda helyi nevelési alapelvei, értékei, célkitűzései

A Hernádi Pitypang Óvoda nevelőtestülete vagyunk.
Tevékenységközpontú Pedagógiai Programmal dolgozunk, melynek alapja a 3-6 éves korú gyermekek társadalmi gyakorlatra való általános felkészítése, amely magába foglalja a gyermeki személyiség fejlesztését és az iskolai életre való felkészítést a tevékenységek által a tevékenységeken keresztül. Intézményünkben legfőbb tevékenység a játék. Nevelőtestületünk óvodapedagógusai sokoldalúan képzett, többféle állami szakirányú végzettséggel rendelkeznek.
Azért dolgozunk, hogy a 3-6 éves korú gyermekek harmonikus személyiségének életkorra jellemző tulajdonságait kibontakoztassuk és erősítsük. Fejlesszük a gyermekek beszédkészségét, erősítsük önállóságát, megalapozzuk és növeljük önbecsülését. Segítsük az akadályozott és részképesség zavarokkal küzdő, valamint a kiemelt képességű gyermekeket, és a másság elfogadását. A nehéz élethelyzetben lévő családoknak segítséget, támogatást nyújtsunk.
Olyan óvodákba várjuk a gyerekeket, amely befogadó és szeretetben, otthonos, derűs, nyugodt légkörben, biztonságban tölthetik egész napjukat, személyiségüket fejlesztő játékok közt válogathatnak és dinamikus, gyermekszerető óvónők, pedagógiai asszisztensek, dajkák veszik őket körül.

Nevelő munkánk innovatív, tudatos, tervszerű tevékenység, amelyben érvényesül a partnerközpontú szemlélet, a kulturált párbeszéd, az építő kritika, korrekt érdekérvényesítés.

Célunk, hogy a gyerekek

- Szívesen járjanak óvodába, érezzék ott biztonságban magukat;
- Fejlődjenek egyéni tempójuknak, érési sajátosságaiknak megfelelően megalapozva iskolai életüket
- Legyenek aktív résztvevői a társas-kapcsolatoknak, fogadják el a másságot;
- A magyar nyelv segítségével legyenek képesek közreadni gondolataikat, kifejezni érzelmeiket;
- Legyen természetes számukra az egészséges életmód; legyen egészséges önbecsülésük, önbizalmuk;

A szülők…

- Szívesen, bizalommal vegyék igénybe szolgáltatásainkat;
- Ismerjék, véleményezzék és támogassák az óvodában folyó nevelőmunkát
- Aktívan kapcsolódjanak be az óvodai élet szervezésébe;

Munkatársi közösségünk…

- Maradéktalanul valósítsa meg a Pedagógiai Programunkat.

2.Gyermekkép-Óvodakép

Gyermekkép

A családokkal együttműködve, a nevelési tevékenységüket kiegészítve és segítve, a gyermekek spontán érését hangsúlyozva olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik

- aktívak, érdeklődőek, szívesen tevékenykednek. Jól érzik magukat társaik és nevelőik között, hiszen biztosított minden gyerek számára az egyformán magas színvonalú nevelés, a szeretetteljes légkör és a hátrányok csökkenése. Óvodáink nem adnak helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.
- testileg és lelkileg egészségesen fejlődnek önmagukhoz képest. Rendelkeznek az életkoruknak megfelelő testi és lelki képességekkel és készségekkel.
- választékosan beszélik anyanyelvüket, gondolataikat világosan kifejezik.

Nevelőmunkánk során olyan motívumokat és képességeket kell fejlesztenünk spontán és tudatosan, melyek eredményeként gyermekeink döntései megalapozottak lesznek, s döntéseik kivitelezésében pedig eredményesek.

Óvodakép

Olyan óvodákban kívánjuk nevelni a gyermekeket, ahol a gyermek, a szülő és a munkatársak egyaránt felszabadultan, biztonságban érzik magukat. Munkánkat szolgáltatásként értelmezzük, célunk a partneri elégedettség folyamatos növelése, az igények szakszerű kielégítése. Munkánkat nevelőtestületi közösségekben végezzük – ezzel is erősíteni kívánjuk a nevelői ráhatásokat. Az óvónők munkáját csoportonként szakképzett dajka segíti és helyenként pedagógiai asszisztensek. A csoportokban egymás iránt tiszteletet tanúsító, elfogadó, egymás munkáját megbecsülő, egymáshoz ragaszkodó kollégák dolgoznak.

Az egyén tiszteletben tartása mellett a társas viselkedés megtapasztaltatásával, gyakorlásával a gyermekek szocializációját kívánjunk segíteni, felvértezve gyermekeinket azokkal a készségekkel és képességekkel, melyek elengedhetetlenül szükségesek a sikeres következő életszakaszba lépéshez.

A családok bevonásával arra törekszünk, hogy pedagógiai tevékenységrendszerünk és tárgyi környezetünk segítse a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását. Az óvodába kerülő gyermekek képességeinek fejlettségi szintje eltérő. Nevelőtestületünk ezt a különbözőséget természetesen fogadja és tiszteletben tartja. Célunk, hogy elősegítsük az óvodáskorú gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését, a személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).

A nevelőtestület számára sikerélményt, belső elégedettséget jelent, ha a szülők nevelőpartnerüknek tekintenek bennünket, bizalommal fogadnak minket és kommunikálnak velünk, illetve az óvodában otthonosan érzik magukat. A gyermeknevelésben sikeres szülőket, családokat igyekszünk megnyerni munkánk segítésére, az óvodai élet gazdagítására, szükség esetén a nevelőmunka hatékonyabbá tételére.

2.1. Óvodánk specialitásai

Óvodánk alapító okiratának száma: 39-5/2024.

Óvodánk alapító okiratának kelte: 2024.január 15.

Logopédiai ellátást a Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Dabasi Tagintézménye biztosítja óvodánkban, amely ingyenes szolgáltatás.

A katolikus és a református egyház hitoktatója a szülők igénye alapján ingyenes foglalkozásokat tartanak a délelőtt folyamán óvodáinkban.

A hernádi központi óvodában szülői igények alapján az érdeklődő gyermekek zeneovis, angol nyelv, néptánc illetve torna foglalkozáson vehetnek részt, melyet az óvodapedagógusaink tartanak. Délutáni időszakban történnek ezek a programok, amelyekért térítési díjat kell fizetniük a szülőknek.

3. A program megvalósításának személyi és tárgyi feltételei

3.1. Szocio-kulturális jellemzők

Hernád Pest vármegye alföldi részén, Budapest központjától mintegy 50 kilométernyire található. A település az M5-ös autópálya és az 5-ös főút között terül el.

A hét csoportos óvoda a nagyközség központi részén található. A jelenlegi főépület 1960-as években épült, de az egyre növekvő gyermeklétszám indokolttá tette többször is az óvoda bővítését. Óvodánkban rendszeresen több alkalommal történtek fejlesztések (villanyhálózat, fűtés korszerűsítése, épület belső és külső állagának felújítása, hőszigetelések, ablakcsere, vizesblokk korszerűsítése, tetőtér beépítés, öntözőrendszer kiépítése, az óvodaudvar folyamatos átépítése).

2023-ban indult el egy nagyszabású óvodafejlesztés, ami még napjainkban is tart.

Az óvoda épületet nagy területen, zöldövezetű udvar veszi körül, mindazon lehetőséget kínálva, hogy a gyermekek mozgásigényüknek megfelelően önfeledten játszhassanak. Az udvar játékait folyamatosan bővíti, korszerűsíti a fenntartó illetve az alapítvány.

A gyerekek többsége kertes családi házakban él. Nagyon sok az új építésű ház, ahova egyre többen költöznek Budapestről. Az elmúlt évek társadalmi, gazdasági változásai a családok életébe változásokat idéztek elő. A szülők többsége egyre kevesebb időt tud tölteni gyermekeivel, a gyermek korai életszakaszában visszatérnek a munka világába. A többgenerációs családmodell nem működik, a nagyszülők dolgoznak, ezért a gyerekek már korán bölcsődei ellátásban részesülnek. A közös élményekre, a családi meghitt együttlétekre kevesebb idő jut, a rohanó, feszült napi életritmus miatt.

3.2. Tárgyi feltételek

A program megvalósításához szükséges alapvető tárgyi feltételek adottak, melyek a gyermekek biztonságát figyelembe véve, és számukra hozzáférhető módon, a sokoldalú, változatos játékigényét és egyéni szükségleteiket elégíti ki.
Az óvoda csoportszobáinak berendezési és használati tárgyai újabbak, a természetes anyagok dominanciája esztétikai értékközvetítő.
Az óvoda berendezési tárgyai a gyermekek testméretéhez igazodva, azok önálló használatát teszik lehetővé. Elhelyezésüket a tevékenységekhez igazítjuk, ha kell, átrendezzük. Játékhoz kisebb, szeparált tereket alakítunk ki, ezek a szeparált helyiségek az alváshoz is használhatóak.
A falakat óvónői és gyermekmunkák díszítik és teszik hangulatossá. Törekszünk az ízléses, megfelelő mennyiségű dekorációra a folyosókon is. A gyermekek alkotásait esztétikusan helyezzük el a folyosón, így a szülők is gyönyörködhetnek gyermekeik munkáiban

3.3. Személyi feltételek

Iskolai végzettség szerinti megoszlás:

Munkakörök	Létszám
Óvodapedagógus	11 fő
Pedagógiai asszisztens	4 fő
Óvodatitkár	1 fő
Dajka	7fő

4. A program nevelési feladatrendszere

Az óvodai nevelésünk feladata az óvodáskorú gyermek testi, lelki és értelmi fejlesztése.
Ezen belül az egészséges életmód alakítása, az érzelmi-erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés, valamint az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

4.1. Az egészséges és környezeti nevelés alapelvei

Az egészséges életmód alakítása

Cél

- Az óvoda adottságait kihasználva a mindennapi mozgás lehetőségének biztosítása
- Sokirányú gondozási tevékenységgel a gyermekek komfortérzetének biztosítása, az egészségmegőrzés szokásainak kialakítása.
- A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges biztonságos környezetlétrehozása.
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.
- A gyermekek életkorának megfelelő óvodai életritmus kialakítása.
- A rendszeres tevékenységek biztosítása által a testi és értelmi fejlődés feltételeinek megteremtése.
- Az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása, belső igénnyé fejlesztése.
- A gyermekek lelki egészségének védelme, megőrzése, szervezetük edzése.
- A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése. életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodóképességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz.

- Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához.

Az óvodai nevelés **feladata** a gyermek testi fejlődésének elősegítése:

- A gyermek gondozása, testi szükségleteinek mozgásigényének kielégítése
- A harmonikus összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése
- A gyermek testi képességei fejlődésének elősegítése
- A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása és megőrzése
- Az egészséges életmód, a testápolás, étkezés, öltözködés, betegség megelőzés és az egészség megőrzés szokásainak alakítása
- A helyes fogápolás elsajátítása, gyakorlása (sajnos a mosdó szűkössége miatt erre csak a tetőtéri csoportokban és a kis óvodában van lehetőség). Évenkénti fogászati szűrés
- A gyermekek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges biztonságos környezet megteremtése
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.
- Ha szükséges – megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi-lelki nevelési feladatok ellátása

Az óvodapedagógus feladata az egészséges életmód kialakításában:

- A gyermek megfelelő gondozottságának biztosítása, rendszeres tisztasági vizsgálat a védőnő által (státusz vizsgálat a tanácsadóban)
- A gyermek alapvető fizikai szükségleteinek kielégítése
- Az időjárástól függően minél több idő eltöltése a szabadban, séták, kirándulások szervezése. Beépítve a szűkebb és tágabb környezet megfigyelését, óvását, alakítását (virágültetés, udvari munkák)
- Az egészséges óvodai környezet megteremtése
- Szellőztetés szükség szerint
- Ügyelni a gyermek réteges öltözködésére, illetve az erre való igény kialakítása
- Példamutatás, hiszen az legerősebb nevelő erő
- Nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör kialakítása, biztosítása
- Balesetveszély (forrás) azonnali elhárítása

Az óvodában kialakítandó szokás és normarendszerek

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak kiemelt szerepe van. A gondozás magába foglalja a testi és lelki egyensúly kialakítását és fenntartását, biztosítja a higiéniás feltételeket az óvoda egész területén, valamint figyelemmel kíséri a gyermekek személyes higiénés fejlődését is. Figyelemmel kíséri és folyamatosan ellenőrzi a gyermek egészségét, a helyes testápolást és szokásainak kialakítását, az egészséges ruházatot és öltözködést, tehát szükségleteik kielégítését, valamint a fertőző betegségek megelőzését. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését együttműködve a gondozást végző többi munkatárssal. Óvónői, pedagógiai asszisztens és dajkai modellszerepünkből adódóan, öltözködésünk, személyi higiéniánk, étkezési kultúránk példával szolgál.

Étkezési szokások:

- Étkezések ritmikus időben történő leosztása, napirendbe épülése
- Egyéni szükségleteknek mennyiségileg elegendő, megfelelő minőségű ételek biztosítása a folyamatos tízórai által
- Megfelelő mennyiségű folyadék biztosítása a nap bármely szakában
- Szülők bevonásával napi gyümölcsfogyasztás biztosítása
- Segédkezés majd önálló munkavégzés az étkezés előkészítésében – naposi teendők
- Kulturált étkezési szokások kialakítás (esztétikus teríték, helyes eszközhasználat, étkezés közbeni helyes viselkedés).

Óvodánkban kialakítandó és rögzítendő szokások

Az óvodásgyermek az ébrenlétének háromnegyed részét az óvodában tölti, ahol az óvodapedagógusok a gyermek testi-szellemi fejlődésének feltételeit igyekeznek biztosítani. A fejlődés alapfeltételei között kiemelt jelentőségű a gyermek egészséges táplálása. Az óvodai étkeztetés napjainkban - minden igyekezet ellenére - sem tudja az egészséges táplálkozás minden követelményét teljesíteni. A teljesítés nemcsak anyagiakon (élelmezési normán), de

szemléleten (étrend-összeállításon), óvónői leleményességen (egészségpedagógiai kulturáltságon) és a szülők segítő együttműködésén (a kiegészítő táplálkozáson) is múlik.
Szorgalmazzuk, hogy az óvodában a szülőkkel és az élelmezési vállalattal közösen, lehetőség szerint minden nap zöldség-gyümölcs nap legyen. Fontos, hogy ismertessük meg az óvodai foglalkozások és az étkezések keretében a gyermekeket új ízekkel, addig ismeretlen étel és italféleségekkel, egészségnapjaink egyikén szervezzük meg az egészséges táplálkozásra nevelés programot.

Testápolás, öltözködés:

A testápolás magába foglalja a testünk, ruházatunk gondozását, egészségünk védelmét, tisztaságigényünk kielégítését, továbbá a közvetlen és a tágabb környezetünk tisztántartására való törekvésünket. A testápolás igényének kialakítása modellkövetéssel az óvónő és a dajka segítségével, együttműködésével történik.

Higiénés szokások:

- Test tisztántartása
- Tiszta ruházat
- Környezeti higiéné
- Csoportszobák megfelelő hőmérséklete, folyamatos szellőztetése
- Betegségek megelőzése (szabályok: köhögés, tüsszentés, orrfújás esetén)

A pihenés szerepe az egészségmegőrzésben

Az testi-lelki egészség megőrzéséhez elengedhetetlen a megfelelő mennyiségű zavartalan pihenőidő biztosítása. Ennek érdekében a délutáni pihenéshez a gyerekek az óvoda által biztosított jellel ellátott tiszta ágyneműt és párnát használnak. Leveszik a nadrágot, pulóvert, esetleges szorosabb ruhadarabokat. A nyugodt pihenést szolgálja az elmaradhatatlan óvónői mese, a rendszeres levegőcsere, valamint alkalmanként relaxációs zene hallgatása. Az egyes gyerekek egyéni igényeinek figyelembe vételével igyekszünk kialakítani a pihenés idejét. Ezt a folyamatos ébredéssel valósítjuk meg főleg a kiscsoportban.
Az alvást már kevésbé igénylő gyermekek számára a legalább egy óra pihenést követően csendes tevékenységet (képeskönyv nézegetése, rajzolás) biztosítunk.

<u>A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:</u>

- *Szokásukká válik a rendszeres, gondos tisztálkodás, fogápolás. Önállóan végzik a testápolási tevékenységeket a nap során bármikor, ha szükséges.*
- *Önállóan, megfelelő sorrendben öltöznek, vetkőznek, képesek kiválasztani az időjárásnak megfelelő ruházatot! Igényli személyének tisztaságát.*
- *Önállóan használja az illemhelyet.*
- *Önállóan használja a zsebkendőt, képes önállóan kifújni az orrát.*
- *Holmijukat, ágyneműjüket hajtogatva teszik a helyére!*
- *Igényesek, ügyelnek környezetük rendjére, megóvására és tisztaságára!*
- *Ismerik a kulturált, étkezés szokásait, biztonságosan használják az evőeszközöket!*
- *Szeretnek a szabadban tartózkodni, mozgásos tevékenységeket végezni, kirándulni.*

- *Ismerik és gyakorolják a betegségmegelőzés elengedhetetlen szabályait.*
- *A gyermek nyugodtan pihen és késleltetni tudja szükségleteit.*

A mozgás, testedzés, mint egészségmegőrző tevékenység

Véleményünk szerint a mozgásfejlesztés a tudás alapja. Hisszük, hogy a mozgásban szerzett tapasztalatok a gyermekek érzékelő apparátusára hatnak, értelmi fejlődésüket szolgálják.
A mozgás sokoldalú tevékenység, mely a gyermekek számára életszükséglet. Egyéni fejlődésükben nagy jelentőséggel bír, mert az általános testi fejlődés mellett az értelmi és a szociális képességekre is hatással van.
Óvodáskorban rendkívül fontos a rendszeres mozgás megszerettetése, a mozgásigény kielégítése, a helyes testtartás, a szép mozgás fejlesztése, a gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése játékos formában.
Az óvodás kor kiváló lehetőség a mozgás-tapasztalatok bővítésére, a gyermekek alkalmazkodó képességének, a személyiség akarati tényezőinek, a testi képességek fejlesztésére. Fontos továbbá, hogy az óvodai környezet a gyermekeket olyan aktív, sokoldalú mozgásra késztesse, hogy saját aktivitásukon keresztül jussanak újabb és újabb tapasztalatokhoz, melyek fejlesztik érzékszerveiket, szolgálják személyiségük fejlődését.
A spontán, szabad mozgás óvodai életünk nélkülözhetetlene eleme, az egészséges életmód szerves része.
Helye: mozgás az udvaron vagy a csoportszobában

A gyermek életrendjében a levegőztetés, /szabadban történő mozgás/ mint elsőrendű edzési lehetőség minden évszakban szerepel. Igyekszünk minél több időt tölteni a szabad levegőn. A szülői fórumokon erre felhívjuk a szülők figyelmét. Kérjük, hogy gyermekeiket az időjárásnak megfelelő réteges, praktikus ruhába öltöztessék. Hozzanak megfelelő váltóruhát gyermekük számára, amit az öltözőszekrényben jellel ellátott zsákban tárolunk.

Az óvodapedagógus feladatai:

- a gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, a mozgás megszerettetése
- a mozgáson keresztül értelmi és szociális képességek fejlesztése
- középpontban a tartásjavítás és a mozgásügyesség fejlesztés (prevenciós szemlélet)
- képességfejlesztés a gyermekkor mozgásfejlődési jellemzőinek figyelembevételével
- inger gazdag környezet biztosításával, sokoldalú és megfelelő intenzitású fejlesztés (mennyiség és minőség összhangjával)
- koordinációs képességek: a két test fél mozgásának összerendezése, a testtudat fejlesztése (testkép és testfogalom, testséma), az alakmozgások koordinációjának javítása, valamint a szem – kéz koordináció
- a mindennapi, levegőn történő szabad mozgás biztosítása
- a mindennapi szervezett fejlesztő mozgás biztosítása
- testedzés, testnevelés foglalkozások a szabad levegőn és a tornateremben, kis és nagymozgásos játékok, mozgás koordináció, lábboltozat erősítő gyakorlatok, stb.
- igény és lehetőség szerint különféle sport foglalkozások napirendbe történő illesztése
- a térpercepció fejlesztése
- életkornak megfelelő terhelés, állóképesség fejlesztése

***A testi képességfejlesztés eredményei az óvodáskor végére*:**

Kondicionális képességek tekintetében: *az életkori sajátosságoknak megfelelő erőnlét, gyorsaság, hajlékonyság és ügyesség jellemző a gyerekekre. Állóképességük jó, pszichés reakciókészségük átlagos.*
A mozgáskoordináció fejlettségét: *a megfelelő téri orientáció, ezen belül a testséma kialakulása, a személyes tér megfelelő észlelése jellemzi. Képessé válik a személyes és közös tér megélésére nagymozgásokon keresztül, érett mozgáskoordináció és megfelelő spontán dominancia jellemzi. A szem – kéz – láb – mozgáskoordinációja érett, a szem vagy kéz spontán dominanciája adott helyzetekben megfelelő.*

Szervezeti és időkeretek - az óvodai élet megszervezése:

Óvodánkban a gyermekek életkora, a személyi lehetőségek, valamint a szülők és a pedagógusok esetleges igényei szerint szerveződnek a csoportok. A kialakult hagyományok és a beiratkozást követő létszámok szerint működnek osztatlan, részben osztott és osztott, tehát azonos életkorú gyermekcsoportok.

Napirend

A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos tevékenységek tervezésével, szervezésével valósulnak meg.
A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.

A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előre haladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó – amennyiben az infrastrukturális adottságok lehetővé teszik, külön térben szervezett –vesznek részt.

A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előre haladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó – amennyiben az infrastrukturális adottságok lehetővé teszik, külön térben szervezett – iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.

A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumban az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében.
A gyermekek fejlődésének vizsgálata céljából a tanköteles kor betöltésekori nevelési évben diagnosztikus mérési rendszer alkalmazható.

Figyelembe vettük azt a gyermeki igényt is, hogy elegendő igény jusson a mozgásos tevékenységekre, táplálkozásra, szabad levegőn való tartózkodásra és a pihenésre, valamint a kiemelt helyen lévő gondozásra. A gondozás során is

- Nevelünk
- Építjük a kapcsolatot a gyermekkel
- Segítjük önállóságuk fejlődését

A napirend rugalmasságával lehetővé tesszük, hogy az előre nem tervezett, de a gyermekek személyiségfejlesztését szolgáló események is helyet kaphassanak a mindennapi életben.

Javasolt napirend:

IDŐPONTOK	3-4 ÉVESEK	4-5 ÉVESEK	5-6-7 ÉVESEK
6.00-9.00	SZABAD JÁTÉK Lehetőség szerint folyamatos reggelizés Mozgásfejlesztés (tervezett kötelező vagy kezdeményezett)	SZABAD JÁTÉK Lehetőség szerint folyamatos reggelizés Mozgásfejlesztés (tervezett kötelező vagy kezdeményezett)	SZABAD JÁTÉK Lehetőség szerint folyamatos reggelizés Mozgásfejlesztés (tervezett kötelező vagy kezdeményezett)
9.00-12.00	Felajánlott választható tevékenység Játék a levegőn	Felajánlott választható tevékenység Játék a levegőn	Felajánlott illetve kötelező tevékenység Játék a levegőn
12.00-15.00	Edéd (kötött formában) Pihenés	Edéd (kötött formában) Pihenés	Edéd (kötött formában) Pihenés (Igény szerint felajánlott tevékenység)
15.00-17.00	Uzsonna (folyamatos vagy kötött formában) Felajánlott választható tevékenység Játék a levegőn	Uzsonna (folyamatos vagy kötött formában) Felajánlott választható tevékenység Játék a levegőn	Uzsonna (folyamatos vagy kötött formában) Felajánlott választható tevékenység Játék a levegőn

Hetirend

A napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportokban. Lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez.

A beszoktatás idején figyelünk arra, hogy minél rugalmasabb és alkalmazkodóbb heti rendet állítsunk össze.

A napi- és hetirendet az adott gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki. Összehangolják, egyezetik a többi csoporttal. A heti- és napirend minden csoportüzenő falán kifüggesztésre kerül, hogy a szülők számára is követhető legyen.

Befogadás

- A gyermek megismerése a beiratkozást megelőző bölcsődei és családlátogatással kezdődik, ezáltal informálódunk a gyermek szokásairól, érzelmi kapcsolatairól, életének történéseiről, mely segíti majd a befogadást. Ennek egyik dokumentációja a szülő által kitöltött anamnézis.
- Szülői értekezletet szervezünk, melynek során a várható nehézségeket és azokon való átsegítés módját is feltárjuk. A befogadás idején felmerülő kérdésekre igyekszünk megnyugtató választ adni.
- Lehetőséget biztosítunk, hogy a gyermekek a szülőkkel együtt ismerkedjenek az óvodával játszó délelőttökön, délutánokon. A szülők folyamatos, fokozatos időcsökkentéssel vesznek részt a beszoktatásban. A gyermekeknek a szülői együttlét biztonságot ad az új környezetelfogadásához.
- Az újonnan érkezőket kedvesen, szeretettel fogadjuk, ölbeli játékokkal, dallal, mondókával nyugtatjuk meg.
- Olyan családias légkört teremtünk, ahol kedvezően alakulnak társas, baráti kapcsolataik.
- Elhozhatják otthonról kedvenc játékaikat, amelyekhez ragaszkodnak.
- A családok felé nyitottak vagyunk, mindent megteszünk, hogy gyermekük beilleszkedése az óvodai közösségbe zökkenőmentes legyen.
- A szülőkkel is megismertetjük az óvoda belső életét, a gyermekek napirendjét, tevékenységeit, szokás- és normarendszerét.

4.3 Az óvoda egészségnevelési programja

*A*z óvodai nevelési program általános nevelési feltételei közé az alábbi egészségfejlesztő tevékenységek sorolandók:

- a testi egészség (gondozás, ápolás, edzés, mozgás-fejlesztés),
- a lelki egészség (értelmi fejlesztés, érzelmi biztonság nyújtása),
- a szociális kapcsolatok harmóniája (közösségi élet, segítés stb)
- az egészségvédő képesség fejlesztése
- a gyermekek egészséges életmódjának, egészségvédő szokásainak kialakítása,

- az óvodapedagógusok, az óvodapszichológus és a nem pedagógusdolgozók viselkedésének szabályozása,
- egészséges étkezés- táplálkozás érdekében naprakész kapcsolat a konyhával, valamint mérsékeljük az édességek, chipszek behozatalát az óvodába, lehetőség szerint „minden nap gyümölcsnap vagy zöldségnap".

Javasolt egészségfejlesztési programok
Óvodánkban új hagyományt kívánunk meghonosítani az évi egy alkalommal megrendezendő ÓVODAI EGÉSZSÉGHÉT bevezetésével. A jeles hét pontos időpontját, annak kiemelt tartalmát a mindenkori éves munkaterv tartalmazza.

4.4. A környezettudatos magatartás megalapozása

A környezettudatos magatartás kialakításának létjogosultsága van az óvoda intézményrendszerében. A gyermekek gondolkodásának, felfogásának megalapozása, illetve rajtuk keresztül a szülők szemléletmódjának alakításában nevelőtestületünk is sokat tehet. Részünkről az elkötelezettségnek és a gyakorlati megvalósításnak van kiemelkedő szerepe. Ezért gondoljuk, hogy az óvodai környezettudatos magatartás kialakítása: „Apró lépés az óvodának, ugyanakkor nagy lépés a világnak."

A fenntarthatóság pedagógiájának fontos értékei:

- az élet tisztelete
- a hagyomány őrzése – átmentése a jövőbe

Mindezeket a családok hatékony és folyamatos bevonásával, élethosszig tartó folyamattal és holisztikus szemlélettel tudjuk a leghatásosabban elérni.
A környezettudatos magatartás kialakításának fő színtere az óvodában, a külső világ tevékeny megismerése, mint tevékenységforma. Ez olyan nevelési folyamatot jelent, mely valamennyi nevelési területre kiterjed, azokkal kölcsönhatásban van. Komplex tapasztalatszerzés, mely egységben mutatja, érzékelteti azt, ami a valóságban is egységesen érzékelhető.
A környezet megismerése nem korlátozódik csak a környezeti foglalkozásokra és a tervszerű, tudatos kezdeményezésekre, hanem átfogja az egész óvodai életet. Sokszínű, érdekes, izgalmas tevékenységrendszert biztosítunk. Az érzelmek, kifejezőképességek fejlesztésére nagy hangsúlyt fektetünk: szeretet, kötődés, élménybefogadás keltése. Támaszkodunk a gyermekek családból hozott ismereteire, a családi kirándulások, nyaralások élményeire is. Ha szükséges, a hátrányokat kompenzáljuk.

A környezettudatos magatartás kialakításának célja

- Környezettudatos, környezetre figyelő magatartásformák és szokások kialakítása: a szűkebb és tágabb környezet kulturális és természeti értékeinek megismertetése, megszerettetése és annak megóvására való nevelés
- A társadalmi igények változásához igazodó, a gyermek életkorának megfelelő természeti, - emberi, és tárgyi környezetből szerzett tapasztalatok, melyek birtokában biztonságosan igazodnak el az őket körülvevő világban

- Olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák megalapozása, melyek a környezettel való harmonikus együttéléshez szükségesek, és a családok környezettudatos életviteléhez hozzájárulnak

A célok elérését szolgáló legfontosabb feladatok, legjelentősebb tevékenységek

- A különböző képességfejlesztő tevékenységek során a környezettel, természettel kapcsolatos tartalmak feldolgozása
- Környezettudatos életmód elemeinek szocializációja: a szelektív hulladékgyűjtés következetes megvalósítása, természetbarát termékek használatára való ösztönzés, természeti környezet védelme, lakó- és óvoda környezet közös megóvása, újrahasznosítás a mindennapok során
- A különböző egészségkárosító szerek egészségi kockázatának tudatosítása
- Személyes higiéné elsajátíttatása
- Az egészséget befolyásoló környezeti tényezők felismertetése
- Anyag- és energiatakarékos óvodaüzemeltetés és a pedagógusok példamutatása
- Csoportszoba, folyosók, mellékhelyiségek, udvar tisztasága
- Az óvodán kívüli ismeretterjesztés lehetőségeinek kihasználása

Az óvodapedagógusok feladatai

- A gyermekek kíváncsiságára, érdeklődésére, megismerési vágyára és a megismerés okozta örömre építve sokszínű viszony kialakítása az objektív világhoz
- A komplexitás érvényesítése a különböző tevékenységformák között
- A differenciálás pedagógiai koncepciójának érvényesítése a nevelés folyamatában
- A környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítása
- A családi és tárgyi kultúra értékeinek, és a néphagyományok szem előtt tartása
- Holisztikus szemlélet kialakítása
- Az intézmény valamennyi dolgozójára vonatkoztatva a pedagógusok közösségében olyan értékrend kialakítása, mely az elődök értékteremtő és természetmegőrző munkáját helyezi előtérbe

A környezettudatos magatartás megvalósításának folyamatához kapcsolódó tartalmak:
/pontos időpontot a munkaterv tartalmaz/

Állatok világnapja	Rajz verseny
Gurul az ovi	Autómentes világnap
Víz világnapja	Kirándulás az Örkényi tóhoz
Föld napja	Kerékpáros túra
Madarak és Fák napja	Erdei séta
Környezetvédelmi világnap	Virágültetés
Takarékossági világnap	Rajz pályázat
Egészség hét	Színes programok

4.5.A z érzelmi és az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Az óvoda családias, bizalmat közvetítő, szeretetteljes légköre ösztönöz, és hatással van a gyermek érzelmi kötődésének alakulására.

Cél

Olyan derűs, állandó értékrendet tartalmazó, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör kialakítása, amely segíti a gyermek érzelmi biztonságát, hogy az összetartozást belsőszükségletként élhesse át, teret engedve önkifejező törekvéseinek. Arra törekszünk, hogy a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érjék.

Az érzelmi és erkölcsi nevelés feladatai

- Meleg, elfogadó nevelői attitűddel megalapozzuk érzelmi biztonságukat, közös élményeket, szokás- és normarendszert biztosítunk.
- Érzelmi függőség iránti igényük kielégítése mellett segítjük kifejlődni sajátérzelmeik felismerésének és kifejezésének képességét, a felnőttek és a társak érzelmeinek felismerését.
- Indulataik, érzelmeik kontrollálására késztetjük őket.
- Olyan alapvető erkölcsi érzelmek átélését segítjük, mint együttérzés, igazságosság, igazmondás, segítőkészség, örömszerzés, részvét érzése, udvariasság,összetartozás.
- A személyes kapcsolat biztonságérzetet ad.
- Elvárjuk a felnőttek és társaik iránti figyelmes, udvarias viselkedést. Lehetőséget teremtünk az együttműködés, az egymás alá-és fölé rendelési viszonygyakorlására úgy, hogy ezt minden gyereknek legyen módja megtapasztalni, elfogadni. A konfliktusok önálló megoldására, a helyzetnek megfelelő kommunikálásra, metakommunikálásra bíztatjuk őket.
- Ösztönözzük őket, hogy késleltetni tudják kívánságaik teljesülését és a vállalt vagy rájuk bízott feladataikat befejezzék.
- Feltétel a megfelelő gyermek-gyermek, gyermek-dajka, gyermek-óvodapedagógus viszony megléte, egész nap az óvodapedagógus jelenlétével és irányításával.
- Az eltérő ütemben, lassabban fejlődő, elhanyagolt, kiemelt képességű gyermekek személyiségének figyelembe vétele és a fejlődésük lehetőségének kialakítása.
- A gyermekek nyitottságára építve az óvoda segítse elő, hogy a gyermek tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt.
- Ismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a szülőföldhöz való kötődésalapja.
- Minden gyermek felé szeretettel és megértéssel fordulunk. Személyes példamutatással segítjük, hogy a gyermekek is így viszonyuljanak társaikhoz, fogadják el a másságot.
- A gyermek nyitottságára építünk, és ahhoz segítjük a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz valókötődés alapja, hogy

rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

Fejlődési jellemzők az érzelmi - akarati tulajdonságok, valamint a szocializáció vonatkozásában az óvodáskor végére:

- *Szüleiről leválik és bízik a vele foglalkozó felnőttekben, akikkel beszélgetéseket kezdeményez*
- *Érdeklődő és könnyen bevonható a csoport napi tevékenységeibe, önként is kapcsolódik más gyermekek játékához*
- *Az óvodai élet szokásait és szabályait ismeri és gyakorolja*
- *Megérti és tiszteletben tartja a korból, és képességekből eredő különbözőségeket társai között*
- *Szeret óvodába járni, ahol barátai vannak*
- *Szívesen együtt dolgozik társaival egy – egy feladaton*
- *Konfliktusait elsősorban a megbeszélés módszerével oldja meg, vagy konszenzust köt*
- *nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre szociálisan is éretté válik az iskolára*
- *kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására*
- *képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival*
- *egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni*
- *késleltetni tudja szükségletei kielégítését*
- *feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet*

Értékorientált közösségi nevelés feladatai

- Eljuttatjuk gyermekeinket az egymás mellett való békés tevékenykedéstől az együtt való tevékenykedésig (alkalmazkodó és kooperációs készség kialakítása).
- Elősegítjük önálló, helyzetmegoldó-, konfliktuskezelő-, döntésképesség kialakulását,eleinte a felnőtt közreműködésével, majd nélküle.
- Fejlesztjük kommunikációs és metakommunikációs képességeiket.
- Képessé tesszük őket a szép és csúnya, a jó és rossz megkülönböztetésére.
- Tudjanak örülni saját és mások sikerének. Különösen a sajátos nevelést igénylőgyermekek tekintetében. A sikerek elérése érdekében szakemberek bevonása is szükséges.
- A napirendben elegendő időt biztosítunk az egyes tevékenységekre, hogy elkerüljük a nyugtalanságot, feszültséget keltő siettetést, kapkodást.
- El kell érnünk, hogy a gyerekek érezzék, az óvónők és a gyerekek várják őket, ezáltal örömmel járjanak óvodába.
- Meghitt beszélgetések rendszeresítése a csoportokban, melyek során megismeri kegymást, az óvónőiket és a csoport dajka nénijét azok elvárásait, értékrendjét.

- Kialakítjuk a békés egymás mellett való játszás szokásait és az egymás iránti érdeklődést.
- Megmutatjuk és kérjük az egymással való kommunikálás udvarias formáit (üdvözlés,elköszönés, kérem, köszönöm, légy szíves).
- Erősítjük a csoporthoz való tartozás érzését. Az egymáshoz való alkalmazkodás, az egymással való kommunikálás és a konfliktusmegoldás udvarias módjait gyakoroltatjuk.
- Rávezetjük a gyerekeket az egymással való párbeszéd hatékony módjára: „én mondok valamit, te hallgatod és megérted", aztán fordítva.
- A metakommunikációs jelzésekre felhívjuk a gyermekek figyelmét, példát mutatunk használatukra.
- A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló,érzékszervi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket,sajátos törődést igényel, szükség esetén megfelelő szakemberek (pszichológus, logopédus vagy más gyógypedagógus, konduktor stb.) közreműködésével.
- Törekszünk arra, hogy az óvoda egyszerre segítse a gyermek szociálisérzékenységének fejlődését és én tudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező,önérvényesítő, „én érvényesítő" törekvéseinek.
- Az óvodánk lehetőséget teremt arra, hogy a gyermek kielégíthesse természetes társas szükségleteit.
- Felhívjuk figyelmüket a másság, a különbözőségek elfogadására, tiszteletére.

4.4. Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés

Cél

A nyelv szépségének, kifejező erejének megismertetésével, a helyes nyelvhasználattal,mondatszerkesztéssel a biztonságos önkifejezés megalapozása. Különböző tevékenységekben és élethelyzetekben az értelmi képességek és az alkotóképesség fejlesztése. A gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra építve biztosítjuk számukra a változatos tevékenységeket, melyeken keresztül tapasztalatokat szerezhetnek a szűkebb és tágabb környezetükről. Szükséges a mintaadás minden gyermeket gondozó felnőtt (szülő, óvodapedagógus, dajka) részéről.

Az anyanyelvi nevelés feladatai:

- A gyermek azokban a helyzetekben tud jól kommunikálni, ahol közvetlen személyes kapcsolat jön létre, módja van az élmények és cselekvések nyelvi kifejezésére.
- A beszédkapcsolatban, kommunikációban az egyediség, az egyénre irányuló érdeklődés az empatikus magatartás alapvető fejlesztése.
- A beszédfejlődés természetes színtere a játék, ahol a felvállalt szerepekben, élethelyzetekben kerülnek egymással kontaktusba a gyermekek.

- A szókincsbővítést a beszédminőség alakulását segítik a nyelvi játékok, szabad önkifejezés a drámajátékokban a tevékenységeket kísérő beszélgetések, társalgások.

Anyanyelvi játékoknál fejlesztendő területek:
- Egyensúlyérzék
- Finommotorika (mondókáknál)
- Nagymozgás (mozgással kísért verseknél, mondókáknál)
- Szem-kéz, szem-láb koordináció (grafomotoros fejlesztés, mondókáknál)

Az óvodapedagógus feladata az anyanyelvi fejlesztés során:
- Szoktassa hozzá a gyerekeket, hogy szabadon elmondhassák érzéseiket, gondolataikat
- Teremtsen lehetőséget arra, hogy kreatívan rögtönözhessenek, a nyelvvel játszhassanak, improvizálhassanak
- Tartsa ébren a beszéd aktivitását teljes odafordulással, figyelemmel
- Minden helyzetben legyen érdeklődő (beszélgető körök, nyelvi játékok, szabad önkifejezés, tevékenységeket kísérő beszélgetések során)
- A hallás, fonémahallás, hangképzés, beszédértés, beszédészlelés egyénenkénti megismerése, szöveg és mondatfelismerés, metakommunikáció, beszédritmus, beszédfigyelem fejlesztése hangsúlyos feladat.

Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása-beszélő környezettel, helyes minta és szabályközvetítéssel (javítgatás elkerülésével) az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van.

Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges nagy figyelmet fordítaniuk.

Az óvodai életben az anyanyelv fejlesztésének három fő alaphelyzete:
- Spontán tevékenységekben, helyzetekben
- Irodalmi nevelés során
- Az óvodapedagógus által kezdeményezett helyzetekben

Beszélő környezet, melyben elsajátítja a gyerek a beszélő magatartást:
- Érzelmi biztonságban van, derűs légkör veszi körül
- Tapasztalja a személye iránti érdeklődést
- Türelmesen kivárják érzelmeinek, gondolatainak kifejezését

<u>Fejlődési jellemzők az óvodáskor végén</u>

A nyelvi fejlettség, mint az artikuláció, mondatszerkesztés, beszédkedv, beszédértés, szókincs, metakommunikáció valamint az írás és olvasás iránti érdeklődés vonatkozásában: Beszéde jól érthető, tisztán ejti a magán és mássalhangzókat. Mondataiban főnevek, igék, melléknevek, számnevek és névmások egyaránt szerepelnek. Az utasításokat megérti és követi azokat. Beszédében egyre gyakrabban jelennek meg az elvont fogalmak és az ok – okozati összefüggéseket jelölő szavak. Megfelelő tempóban, hangsúllyal, hangerővel és tempóban beszél, kifejezve érzelmeit és gondolatait A miért kérdésekre magyarázatot ad. Elmondja a nap

történéseit. Érdeklődést mutat az új és ismeretlen kifejezések iránt. Szűkebb és tágabb környezetében egyaránt bekapcsolódik a beszélgetésekbe. Érdeklődést mutat a könyvek iránt, szívesen nézegeti azokat és rajzol belőlük. Előfordul, hogy kéri a felnőtteket mondanivalójának leírására saját készítésű rajz történet mellé. Az írást rögzített beszédként fogja fel. Mondanivalóját megpróbálja a beszéden kívül mozgással is kifejezni.

Az értelmi nevelés feladatai:

- A gyermek spontán szerezett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása.
- Értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) fejlesztése.

5. A játék, a tevékenységekben megvalósuló tanulás, és munka helye programunkban

5.1. A játék és tanulás értelmezése

A játék a kisgyerekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó benyomásait játékában jeleníti meg. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a mozgást, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé.

A tevékenység központú nevelési program alapelve, hogy minél több időt, alkalmat, lehetőséget biztosítsunk a gyerekeknek az elmélyült szabad játékra.

Cél:

- a játékon keresztül a külvilág elemeinek megismerése, felfedezése
- a játék formáinak, tartalmának gazdagítása, kreativitás fejlesztése
- a játék rendjének, szabályainak betartása
- egészséges versenyszellem kialakításakor

A játék során a kommunikáció elsőrendű szerepet kap. A játék biztosítja: a megismerést, tanulást, szociális kapcsolatot, mozgásigény kielégítését, feloldódást, logikus gondolkodásra késztetést, beszédfejlesztést, önkifejezést, értelmi és érzelmi csiszolódást, együttműködési készséget, szabályismeretet, képzeletfejlesztést.

Az óvodapedagógus feladata a játék során:

- a szabad játék túlsúlyának biztosítása
- megismerje, hogy a gyerekek képességeik, neveltségük szintjén hol tartanak, hogyan, mikor juttathatja el őket fejlődésük következő, magasabb szintjére
- megtervezze az életkorból és a gyerekek különböző szintű fejlettségéből kiinduló tevékenységek kezdeményezését és folyamatát

- megkülönböztetett figyelmet szánjon arra, hogy a különböző játékfajták hogyan jelennek meg a gyerek játékában, mennyire integrálódnak, differenciálódnak
- felhasználja azokat a fejlesztő játékokat, amelyek bizonyos gyerekek speciális fejlesztését, illetve bizonyos problémák megelőzését szolgálják
- bővítse a szimbolikus játékok körét, kihasználva a gyerekek aktuális érdeklődési körét, és azt fokozatosan bővítve
- Gondolkodási stratégiák (játékos helyzetek, tanulási alkalmak teremtése, melynek a gyerek egyéniségének, fejlettségi szintjének megfelelően kösse le érdeklődését, aktív szellemi-testi energiáját.
- Motivációs készlet (minél több érzékszervre hassanak a tevékenységek: látás, hallás, mozgás, verbális kommunikáció együttesen).
- Gondolkodás és érzelem attitűdje (felkeltse a gyerekek érdeklődését, kíváncsiságát, erősítse a gyerekek szándékait, kezdeményezéseit).
- Nagyon fontos elem az óvodapedagógus feladatában a differenciálás, inklúzívitás és integráció a játékban való tanulás folyamatában.

Az óvodáskor végére várható eredmények:

- *a gyermekek elsajátítják a játékszerekkel, az együtt játszással kapcsolatos elemi szabályokat, fokozatosan betartják és betartatják azokat,*
- *•mozgásuk, értelmi és érzelmi fejlődésük arra a szintre jut, hogy környezetük egyszerűbb jelenségeit felfogják, megértik, készek ezeket játékukban újraalkotni,*
- *•képessé válnak a szerepvállalásra, elosztásra, cserére, a játékhoz szükséges eszközök kiválasztására, a közös játék megszervezésére,*
- *•elfogadják, megértik játszótársaik elgondolásait,*
- *•le tudnak mondani egy-egy kedves játékszerről,*
- *•vállalkoznak a kevésbé érdekes, kedvezőtlen szerepek eljátszására is,*
- *•a játékukhoz szükséges hiányzó eszközöket barkácsolással maguk készítik el,*
- *a hagyományos játékfajtákon túl megkedvelik a gondolkodást fejlesztő, a társas, a szellemi erőfeszítést igénylő játékokat is, szívesen versenyeznek,*
- *•képessé válnak a szerepnek megfelelő viselkedésre,*
- *•értelmileg, érzelmileg, szociálisan alkalmassá válnak az iskolai életmódra,*
- *•a gyerekek különböző ütemben jutnak el az egyes játékszintekre, a szerep- és szabályjáték feltételeihez,*
- *•a játék hozzásegíti a gyereket az önálló véleményalkotás, döntésképesség fejlődéséhez.*

A tevékenységben megvalósuló tanulás

Cél:

- A gyermek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése a teljes óvodai életet átfogó, folyamatos és alapvető feladat. A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeit és alakuló

motivációját. Az óvodapedagógus a tanulást biztosító feltételek megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

- Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett párhuzamos tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

- Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, amely elsősorban játékba integrált tevékenységekben, cselekvésekben valósul meg. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.
- A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok több érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:
- az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása,
- a spontán játékos tapasztalatszerzés;
- a játékos, cselekvéses tanulás;
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
- a gyakorlati problémamegoldás.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

5.2. Az óvodai munka, mint a szervezett tanulás előfutára

Munka jellegű tevékenységek

Cél:

- a saját és mások elismerésére nevelés
- a munkának, mint tevékenység örömének kialakítása
- baráti, egymást segítő kapcsolatok kialakításának segítése, támogatása
- a munkamegosztásra nevelés
- a munka eredményének megbecsülése
- jártasság kialakítása az eszközök, szerszámok használatában
- a gyerek megismerje saját képességeinek hatását, határát

- A gyermekmunka jellegű tevékenysége: önként, azaz örömmel és szívesen végzett tevékenység, a közösségi kapcsolatok, felelősségvállalás alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

Az óvodapedagógus feladatai:

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő pozitív értékelést igényel.

6. A különböző tevékenységi formák és színtereik bemutatása

Verselés, mesélés

Az élőszavas mese - vers a derű, mellyel öröm ajándékozható. A mai felgyorsult világ nagy veszélyeket rejt magában, hajlamos a rövidítésekre, tényekre hagyatkozni. A reklámokkal, globalizációval beáramlanak nyelvünkbe az idegen szavak, kifejezések, ebben a zűrzavarban a gyerek számára biztos pontnak tűnik a mesélés, verselés, a bábozás. A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. Az óvodában a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

- a mondókák, dúdolók, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak.
- a gyermek érzelmi-értelmi és erkölcsi fejlődésének, fejlesztésének egyik legfőbb segítője
- a mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője, képi és konkrét formában feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonylatait, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat.-
- az élőszavas mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál.-
- a mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás állapotában eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.-
- a gyermekversek az ünnepekhez kapcsolódó tartalmukkal színesítik az ünnepi készülődést, illetve magát az ünneplést a gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezésének egyik módja.
- a mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiénéjének elmaradhatatlan eleme.

- A meseválasztáskor szükség van tudatosságra, gyermekközpontú, korosztályos válogatásra, a csoport és az egyéni fejlettségi szintek figyelembevételére.
- Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi - népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi -, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek, valamint más népek, nemzetiségek meséinek egyaránt helye van.

Célja:

Az irodalom iránt érdeklődő, később szívesen olvasó személyiség megalapozása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- a gyermek, nyelvi képességeinek fejlesztése.
- a gyermek, érzelmi értelmi és etikai fejlődésének és fejlesztésének segítése.
- a gyermek, nyelvi képességeinek fejlesztése az irodalom eszközével.
- önálló szöveg és mesemondás képességének kialakítása.
- a báb, dramatikus játékok pozitív személyiségfejlesztő hatásával a társas viszonyok kedvező alakítása.

Az óvodapedagógus feladatai az irodalmi nevelés terén:

- a mindennapi meséhez a feltételek megteremtése,
- a gyermeki igények megismerése, a mese-vers lélektanának beható ismerete,
- a mesélés, versmondás alkalmainak, lehetőségeinek számbavétele, beillesztése a napirendbe,
- a mesék, versek gyűjtése, kiválasztása – szöveg értelmezése, mesei kifejezések gyűjtése, tanulása,
- szükséges szemléltető és játékeszközök biztosítása,
- a gyermekek könyvespolcán esztétikus, életkoruknak megfelelő könyvek elhelyezése,

A differenciálás lehetőségei:

- ünnepekhez, jeles napokhoz kötve, más csoportbeliekhez társulva tanítsanak a mozgáskultúrájuknak megfelelő játékokat
- lehetőség szerint minden korosztály igényeinek és érdeklődéseinek kielégítése
- a kicsiknek szóló irodalmi tevékenység minden korosztály számára lehet kötelezően választható
- az alvást kevésbé igénylő gyermekek csendes tevékenységéhez képeskönyvek nézegetésének ajánlása
- az irodalmi élményt sokféle egyéb tevékenységgel kapcsolhatjuk össze, így biztosíthatjuk számukra az optimális fejlődést
- az anyagkiválasztás lehetőségeinek kihasználása
- az egyéni képességek figyelembe vétele

Ajánlott anyag

2,5-4 éves korosztály:

- Ölbeli játékok: 8-10 db
- Mondóka, rigmusok: 4-5 db
- 3-4 soros rövidversek 4-5 db
- Láncmesék, állatmesék 3 – 4 db
- Altató vers – mese 1 -1 db

4-5 éves korosztály:

- Versek: 5-7 db
- Mondókák: 5-6 db
- Verses –mese: 1-2 db
- Mese: 5-6 db

5-6-7 éves korosztály:

- Versek:6-8 db
- Mondókák: 6-8 db
- Verses – mese: 1-2 db
- Mese- Népmesék, tündérmesék, tréfás mesék: 10-12
- Szólás – közmondások, találós kérdések: 3-4 db

A gyermekek várható fejlődése, érdeklődése az óvodáskor végére:

A gyermekek szeretik és várják a mesét-verset, maguk is szívesen mesélnek, verselnek. Emlékezetből felidézik kedvelt meséiket, meséik egy-egy epizódját, egy-egy hős cselekvését. Képesek játékidőben eredeti ítéleteket megfogalmazni, kezdeményeznek a mesékkel, versekkel bábozást, dramatizálják őket, használják a mese szavait. Tudnak természetes hanghordozással, tiszta kiejtéssel a ritmust és a vers hangulatát érzékeltetve kiolvasót, rövid sorokból álló verset emlékezetből idézni. Gondosan bánnak a könyvekkel. Szívesen vesznek részt az irodalmi foglalkozásokon, önállóan báboznak.

Ének, zene, népi játék, tánc

A művészetekkel, a zenével való nevelés fontosságának hangsúlyozása nem új keletű dolog. A gyermekben tudattalan élmények működnek. Ha lehetővé tesszük, hogy művészeti tevékenységekben fejezze ki érzelmeit, akkor alapvető vágyainak engedünk utat. Ennek egyik területe a zene, hisz feltölt életörömmel, fogékonnyá tesz a szépre, a harmóniára, felerősíti az ösztönös cselekvéseket. A közös éneklés, valamint a hozzá kapcsolódó mozgás nem korlátozódik csupán a kezdeményezések időtartamára, mert a mindennapok része.
Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során felfedezik a dallamot, a ritmust, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét.
A zenei anyanyelv kialakulását segítik /az óvodai ének- zenei fejlődés eredményeinek megvalósulása megalapozza, elősegíti /: - népdalok éneklése, hallgatása

- gyermek néptáncok
- népi játékok
- hagyományok megismerése

A népi játékok, és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek / egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás, zenei kreativitás / alakításában.
Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú értékközvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve.
A zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződik.
A zenehallgatás anyagának megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a gyermek nemzetiségi hovatartozását is.
Az éneklés, zenélés, népi játékok és a tánc a gyermek mindennapi tevékenységévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.

Az ének, zene, népi játék, tánc célja:

- az éneklés, zenélés tevékenységének megszerettetése
- zenei élmények nyújtása éneklés, hangszeres zene segítségével
- zenei képességek, készségek kialakítása, fejlesztése
- közös élmények nyújtása
- zenei hallás, zenei emlékezet fejlesztése

Az óvodapedagógus feladata az ének, zene, népi játék, tánc területén:

- megismertetni a gyerekekkel a magyar népi mondókák, gyermekdalok, népi játékok sokaságát, illetve kortárs zenészek alkotásait /pl. Kaláka, Gryllus Vilmos, Halász Judit, Alma, Kolompos stb. /
- biztosítson minél több időt, helyet a dalos játékok, körjátékok lebonyolításához
- segítse elő a gyerekek harmonikus mozgásának, ritmusérzékének fejlődését, önálló elképzeléseik megvalósulását
- biztosítson minél több hangszert /pl. furulya, ritmushangszerek/
- biztosítson különféle eszközöket a zenés játékok eljátszásához /pl. kendők, kalapok, szalagok, fejdíszek/
- fejlessze a gyerekek zenei kreativitását /ösztönözze őket mozgások, dallamok, ritmusok kitalálására/
- zenei anyanyelv elsajátítása
- közvetetten járuljon hozzá a gyermekek nyelvi-kommunikációs fejlődésére /választékos kifejezések, párbeszédek alkalmazása, a hangzók helyes formálásának gyakorlása, a fogalomalkotás, szókincsbővítés erősítése/
-

Ajánlott anyag

<u>2,5-4 éves korosztály:</u>

- s-m: 3-4 dal
- l-s-m: 3-4 dal
- m-r-d: 2-3 dal
- s-m-r-d: 2 dal
- d-l,-s, : 1 dal
- 5-7 db mondóka

Szöveg: Játékos ismétlődő szavak

Népi játék, tánc: állóhelyzet, kéz- lábmozgás, körforma áll, indul; ismétlődő játékos mozdulatok.

Mondókajáték és műzene aránya: 90-10%

4-5 éves korosztály:

- s-m: 2-3 dal
- l-s-m: 2-3 dal
- s-m-d: 1-2 dal
- m-r-d: 2-3 dal
- s-m-r-d: 2-3 dal
- m-r-d-l, :1 dal
- d-l,-s, : 1 dal
- 4-6 db mondóka

Szöveg: állat, virág, ünnep, alkalmi játék-szöveg

Népi játék, tánc: kör**,** csigavonal, hullámvonal, szerepcsere, guggolás, taps, utánzó mozgás.

Mondókajáték és műzene aránya: 80-20

5-6-7 éves korosztály:

- s-m: 2 dal
- l-s-m: 2 dal
- s-m-d: 1-2 dal
- m-r-d: 1-2 dal
- s-m-r-d: 2-4 dal
- l-s-m-r-d: 6-8 dal
- m-r-d-l,: 2 dal
- r-d-l,-s,: 2 dal
- m-r-d-l,-s,: 2 dal
- 3-4 db mondóka

Szöveg: Téma bővül a gyermekek környezetükről bővülő ismeretével, alkalmi, ünnepi dalok.

Népi játék, tánc: Bonyolultabb játékok; párcsere, hidas, kapus, sorgyarapító, fogyó játékok, fogócska.

Mondókajáték és műzene aránya: 70-30%

A differenciálás lehetőségei:

- lehetőség szerint minden korosztály érdeklődésének és igényének kielégítése
- az anyagkiválasztás lehetőségének kihasználása
- a játékokhoz tartozó mozgásanyag feleljen meg a korcsoportnak

A gyermekek várható fejlődése, érdeklődése az óvodáskor végére:

A zenével való intenzív foglalkozásban építeni lehet a gyermek természetes alaphangulatára. A zenei nevelés további eredménye a koncentráció, a kitartás, a tanulási készségek, a szociális figyelem fejlődése, az önfegyelem kialakulása.
Szeretnénk elültetni a zene iránti vágyat a gyerekekben, hogy kiegyensúlyozott, belső mozgékonyságú emberek legyenek, hisz az ember elégedettsége, lelki, érzelmi tényezőkön múlik.

Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Az ábrázolás a gyermek első alkotó tevékenysége a játék után. Lehetősége van arra, hogy többféle tevékenységi formában kipróbálhassák magukat, sokféle tapasztalatot szerezzenek a különböző anyagokról, azok tulajdonságairól, szabadon fejleszthetik saját kreativitásukat. A rajzolás óvodáskorban sokszor helyettesíti a szóbeli megfogalmazást. Az ábrázolás eszközeivel (pl. textil, kréta, olló, ragasztó, természetes anyagok) látványosabban, intenzívebben tudják önmagukat kifejezni. Ahhoz, hogy kibontakozhasson a gyerekek alkotókedve, teljes önállóság szükséges, az ötlettől a megvalósításig bátorítani, dicsérni kell őket, útmutatást igényelnek. A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek felismerésére.

Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik:

- a képi-plasztikai kifejezőképességegű
- komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképességek alakulását
- a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését:
- a gyermekek tér- forma és szín képzeteinek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.

Az óvodapedagógus feladatai:

- az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán teret biztosítani
- környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására
- megismertetni a gyerekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézi munka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival
- gyerekek munkáinak megbecsülése
- az eszközök célszerű, biztonságos, takarékos, kreatív használatra szoktatás
- vizuális tevékenységekhez kapcsolódó verbális és nem verbális megnyilvánulásokkal a spontán beszéd formáinak fejlesztése (aktív, passzív szókincs bővítése, véleménynyilvánítások, formák, színek magyarázata, barkácsoláshoz szükséges anyagok, eszközök megnevezése)

- feltételek biztosítása (élmények, megfigyelések, anyagok, eszközök, rend, tisztán tartás)
- belső képek gazdagítása, ábrázolási kedv ösztönzésre alkotó légkör megteremtésével, változatos lehetőségek felkínálásával
- vizuális élmények befogadására való fogékonyság megalapozása
- az óvodapedagógus előtérbe helyezi a természetes anyagok, termések felhasználását. Feladata az új megoldások keresése, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés.

Ajánlott anyag (folyamatleírás)**:**

2,5-4 éves korosztály:

- A gyermekek játszva ismerkednek különböző anyagokkal, tárggyal, eszközökkel, szívesen rakosgatják a terméseket, ágakat, kavicsokat, gyurkálgatnak a homokba, nyomokat hagynak, rajzolgatnak.
- Különféle anyagokkal kerülnek kapcsolatba a gyerekek, melyeket tapintanak, különböző formákat érzékelnek.
- Megismerkednek különböző alapanyagokkal, különféle minőségű papírokkal, melyeket gyűrhetnek, téphetnek, gombócolhatnak, formába alakíthatják.
- Szívesen firkálgatnak, nagy felületű nagy ívű papíron marokkrétával a képi elemek megjelenése lengőfirka, körvonalas firka, később az emberábrázolás szándékának megjelenésével felismerhetővé válik a fej – láb emberforma.
- Megismerkednek a festékek tulajdonságaival. Nyomhagyás, ujjfestés, szivacsfestés, foltfestés, ujjkihúzással, képelemek, részformák elemeinek kialakításával képalakító tevékenységeik megindulnak.
- A színek használata, a színkeverés, fokozza esztétikai élményüket – felfedező örömteli tevékenységüket.
- Később különféle vastagságú ecseteket használnak, nagy felületeken. (korong-, pemzli, lapos ecset)
- Építő tevékenység során térbeli tapasztalatokat szereznek a különböző tárgyak formáiról, alakzatairól.
- Örömmel beszélnek a létrehozott alkotásaikról, mely a játéktevékenységük szerves eleme.
- A téralakítás, építés során változatos anyagokat használnak fel, rakosgatják, rendezgetik, differenciált térbeli kiterjedéseket hoznak létre.
- A plasztikai tevékenységek során felfedezik, azok formázási lehetőségeit, alakíthatóságát.
- Gömbölyítik, lapítják, sodorják, mélyítik a különböző technikákat változatos anyagokban gyakorolják: só-liszt gyurma, színes gyurma,

4-5 éves korosztály:

- A gyermekek egyéni élményeihez, témákhoz kapcsolódóan bővülnek és gazdagodnak a gyermekek alkotó – alakító tevékenységei.
- A gyermekek rajzában, festésében megjelennek a képalakítás gazdag változatai: formákban, tépéssel, vágással, mozaikkészítéssel, színhasználatban, színkeveréssel,

színárnyalatok megjelenésével fejlődik kompozíciós készségük. Az alkotás igazi esztétikai élményt és örömet jelent számukra.

- A plasztikai munkák készítése során megjelennek az alkotások formai jellemzői, kifejezésre jutnak az alaptechnikák és munkafogásainak alkalmazásával a gyermekek emberi alakok, állat – és játékfigurákat mintáznak. (színezett só – liszt gyurma, gyurma, agyag)
- A téralakítás és építés során a gyermekek újabb eszközöket és anyagokat is felhasználnak. A teret variálják, az építés részleteibe textíliákat, dobozokat, berendezési tárgyakat építenek be. Az általuk készített építőelemek gazdagítják az építő tevékenységüket.
- A létrehozott alkotásokat, produktumokat közösen elhelyezik a gyermekek polcon vagy képtárban, hogy abban sokáig gyönyörködhessenek.

5-6-7 éves korosztály:

- Képalakításban megjelennek a közös kompozíciók, melyeket különböző anyagokkal és újabb technikai megoldásokkal végeznek a gyerekek: - kollázs, batikolás, origami.
- A gazdag képi kifejezéshez az anyagok sokféleségét használják (vízfestékek, zsírkréta, táblakréta)
- A gyermekek plasztikai munkájukban megjelenik a több alakos kompozíció, egyéni élmények történetek, mese jelenetek formájában.
- Az alkotó - alakító tevékenységek során változatos anyagokat, eszközöket és szerszámokat használnak a gyermekek, különféle technikákat ismernek. Szívesen ismerkednek népművészeti elemekkel.
- A gyermekek építésbeli tapasztalatai gazdagodnak a terepasztalon végezhető beépítési lehetőségekkel, makettek – modellek készítésével.
- Alkotó, együttműködő módon vesznek részt a gyermekek a környezet alakító, díszítő, szépítő, tárgykészítő tevékenységekben.
- Önkifejező tevékenységükhöz kapcsolódóan szívesen és örömmel végzett tevékenységekhez kapcsolódik a vizuális eszközök tisztán tartása, rendben tartása.
- Megismerkednek séták és kirándulások alkalmával lakóhelyük környezetével, középületeivel, köztéri alkotásokkal, múzeumokban, a helyi Művelődési házban kiállításra kerülő képzőművészeti alkotásokkal.

A gyermekek várható fejlődése, érdeklődése az óvodáskor végére:

Az alkotó – alakító tevékenységeket óvodásaink örömmel, elmélyülten, jókedvvel végzik, képalakításukban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket. Magabiztosan használják az alapanyagokat, eszközöket, többféle technikát alkalmaznak. Önkifejezéseikre, alkotásaikra jellemző az árnyalt színhasználat, részletező formagazdagság. Az egyéni és közös kompozíciókban, környezetükben felismerik a szépet, gyönyörködnek benne, törekednek annak kialakítására.

Mindennapos mozgás

A rendszeres **mindennapos mozgás** a gyerekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlődésének eszközei.

Az óvodáskor:

- a természetes hely-, helyzetváltoztató készségek
- finommozgás készségek tanulásának
- mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza

A tevékenységközpontú óvodai nevelés lényeges eleme a testi fejlesztés. A torna, mozgásos játékok fejlesztik a gyerekek természetes mozgását (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás) és testi képességeit, mint az erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, társra figyelés. Ezt sokszínű, változatos és örömteli biztonságban zajló formákkal, játékokkal segítjük elő.

Fontos szerepe van:

- a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában
- az egészség megőrzésében, megóvásában,
- felerősítik és kiegészítik a gondozás és az egészséges életmódra nevelés hatását.

Az egészségfejlesztő testmozgásokat az óvodai nevelésben minden nap az egyéni szükségleteket, képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára biztosítani kell.

1. A **mozgásos játékok**, **tevékenységek**, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak:
    - a kondicionális képességek (erő, állóképesség) fejlődésére
    - befolyásolják a teherbíró képességet

A szűkebb és tágabb környezetben tett séták tapasztalatszerzést, felfedezést biztosítanak a gyerekek számára.

2. A **spontán, szabad játék** keretében végzett mozgások kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységeket.
   A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is és együttesen hatnak:
    - a gyermeki személyiség
    - a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás
    - szabálykövető társas viselkedés, együttműködés
    - kommunikáció és problémamegoldó gondolkodás fejlődésére

Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő szabad levegő kihasználására a kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására.

Az mindennapos mozgás célja:

- fejleszti a gyerekek természetes mozgását, testi képességeit
- kedvezően befolyásolja a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró-képességét és az egyes szervek teljesítőképességét
- a mozgáskultúra fejlesztése mellett segíti a (térben való tájékozódást, helyzetfelismerést, döntést és alkalmazkodóképességet, személyiség akarati tényezőinek alakulását)
- a testi képességekkel együtt a jellembeli tulajdonságokat is alakítja, formálja (akaraterő, kitartás, fegyelmezettség, bátorság)

Az óvodapedagógus feladatai a mozgásfejlesztés terén:

- a társra figyelés képességének fejlesztése
- a társakkal végzett együtt mozgás tapasztalatainak gazdagításával a gyermek én-hatásainak, másik észlelésének, önfegyelem alkalmazkodás, kooperáció képesség fejlődésének elősegítése
- mozgásigény, fejlettség, terhelhetőség megismerése
- mozgásigény kielégítése, ösztönzés a mozgásra
- mozgásos tapasztalatok beépülésével a szókincs, elvont gondolkodás, keresztcsatornák fejlődésének segítése a mozgásformák megnevezésével
- konkrét értékeléssel a pozitív énkép alakulásának támogatása

Differenciálás lehetőségei:

- önbizalom erősítése, speciális mozgású gyerekek állandó figyelemmel kísérése
- változatos, párhuzamosan végezhető lehetőségek biztosítása
- egyéni szükségletek és képességek figyelembe vétele (fizikai képességek, azok korlátai, egészségi állapot) mindennapos mozgás, spontán mozgáslehetőségek kihasználásával

Ajánlott anyag:

<u>2,5-4 éves korosztály:</u>

- Játékos természetes mozgásformák, utánzó mozgások, nagymozgások: Különböző mozgások, járás, futás, csúszások, mászások, kúszások, ugrások talajon, szereken, tárgyak alatt vagy fölött, szer megkerülése
- Egyensúlyozó járások talajon, vonal között, vonalon és szereken.
- Gurulás a test hossztengelye körül, kézi szerrel.
- Dobásgyakorlatok (labda, babzsák) fogás, elengedés, elkapás, bedobás, gurítás.

- Térben mozgások, testnevelési játékok: szétszórt alakzatban, futások, járások, jelek alapján elindulások, megállások, futások irány- és helymegjelöléssel, hullámvonalban járás, futás, vonatozás

4-5 éves korosztály:

- Járás, futás eszközök megkerülésével akadályok átlépésével, sávok között.
- Ugrások: mélyugrás, távolugrás.
- Csúszások asztalon, padon, karhúzással, tolással.
- Kúszás térden és tenyéren, padon.
- Mászás talpon, tenyéren.
- Függeszkedés: egyszerű függés gyakorlatok.
- Dobás gyakorlatok: függőleges és vízszintes célba különböző méretű eszközökkel.
- Labdavezetések: gurítás, átadás.
- Hossztengely körüli gurulás különböző szerek fogásával.
- Guruló átfordulás előre guggolótámaszból. zsugorkanyarulati átugrás előkészítő gyakorlata.
- Testnevelési játékok:
  1. Futó játékok, futások meghatározott kiinduló és befejező helyzetekbe való érkezése.
  2. Futó játékok eszközök beépülésével.
  3. Egyszerű fogó játékok, fogójáték utánzó mozgással.

- Udvari mozgásfejlesztő eszközök: hinták, csúszdák, mászókák, kombinált eszközök
- Speciális járások, futások, iram és irány - változtatások, tempóváltással.
- Gimnasztikai vonatkozású gyakorlatok, páros gyakorlatok.
- Ugrás gyakorlatok:
  1. Különböző szökdelések, átugrások.
  2. Sorozat ugrás: magasugrás, távolugrás, támaszugrás talajon, szeren, szőnyegen.
  3. Csúszás – hason, háton, előre, hátra.
  4. Mászás szereken fel – le – át, rézsútos padon.
  5. Kúszás tárgyak között és alatt.
  6. Kézenállás előkészítése.
  7. Guruló átfordulás előre, hátra.
  8. Zsugorkanyarulati átugrás padon.
  9. Függeszkedés: lefüggések, lengések, függeszkedve, tovahaladás.

5-6-7 éves korosztály:

- Dobásgyakorlatok különböző méretű és súlyú szerekkel. Kétkezes alsó és felső célba dobás.
  1. Labdavezetés.
  2. Versenyjátékok, szabályjátékok, csapatjátékok.

- Testnevelési játékok:
  1. Fogójátékok 1-2 fogóval.
  2. Érintős fogó, kötetlen vagy meghatározott területen.
  3. Fogó játékokba épített egyszerű szabályok:
     -meghatározott testhelyzet.

-terület (ház) beiktatásával.

6. Labdajátékok párosával, csapatban, labda kiütő, labdagyűjtő, szabadulás a labdától.
7. Ügyességi játékok.
8. Versenyjátékok: sor – váltó – és csapatjátékok.

A gyermekek várható fejlődése, érdeklődése az óvodáskor végére:

A rendszeresen és megfelelően szervezett mozgásos tevékenységeink eredménye, hogy gyermekeink szívesen és örömmel vesznek részt benne. Igénylik a rendszeres mozgást az óvodán belül és a szabadban egyaránt. Nagymozgásuk, testi képességeik – erő, ügyesség, állóképesség, gyorsaság – egyéni sajátosságukhoz mérten fejlettek. A torna és mozgás tevékenységek során finommotorikájuk, vizuális – verbális memóriájuk, akarati tulajdonságaik fejlődnek. Tolerálják saját és társaik egyéni adottságait. Társas kapcsolataik fejlettek – tudnak egymásra figyelni, elfogadják a csapatjátékban megélt sikereket és kudarcokat.

A külső világ tevékeny megismerése

Matematika:

A gyermek már az óvodába kerülés előtt felfigyel a dolgok mennyiségi és minőségi összetevőire. Az óvodai nevelés épít ezekre a korai tapasztalatokra. A család által nyújtott matematikai ösztönzéseket jó, ha minél előbb követi a tudatosabb óvodai nevelés, a gyermek egyenletes fejlődését biztosító módszerekkel. Az óvodáskort jellemző fejlődésbeli egyenetlenség, a korai családi fejlesztés eltérései azt sugallják, hogy a matematikai nevelés terén két életkori szintet jelöljünk meg:

Az első szint: bevezetés a matematikába, - általában a gyermek 5. életévéig tart.

Feladata: a matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakoztatásának segítése, a matematikai beállítódás, szemlélet megalapozása

A második szint: az intenzív fejlesztés szakasza, az 5-6-7 életévben.

Feladata: az iskolai alkalmassághoz szükséges tapasztalatok, készségek megszereztetése, részképességek, gondolkodási műveletek, szokások elsajátítása. Szűkebb és tágabb természeti-tárgyi környezet formai, mennyiségi, téri viszonyairól tapasztalatok szerzése.

Célunk: megteremteni annak lehetőségét, hogy tevékenykedés, cselekvés során fejlődjenek gyermekeink képességei, alakuljon ki bennük pozitív viszony a későbbi matematikához úgy, hogy közben többször megélhetik, átérezhetik a felfedezés, a rátalálás, felismerés, a tudás örömét. **Az óvodában a tanulás folyamatos, nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kezdeményezett tevékenységekben valósul meg.**

Már 3-4 éves korban is adunk a gyermekeknek matematikai ismereteket, de teljesen indirekt módon, játékaikba, tevékenységeikbe ágyazva. Használjuk előttük a matematikai fogalmakat, gyakran találkoznak velük a mindennapi életben, így szinte önmaguktól, mindenféle kényszer

nélkül ismerkednek meg velük. Ebben az időszakban az óvónő feladata az, hogy figyelje a gyermekeket és megismerve képességeiket, érdeklődésüket előkészítse és megtervezze a későbbi évek fejlesztő munkáját.

Foglalkoztatási formák:

- egyéni,
- páros,
- mikro csoportos.

Kis csoportokban dolgozva maximálisan figyelembe tudjuk venni a gyermekek egyéni munkatempóját / nem kerül stresszhelyzetbe az, aki lemarad /. E foglalkoztatási forma lehetőséget ad arra, hogy a gyermekek egyéni képességeinek megfelelően differenciált feladatot adjunk. A gyermekeknek módjuk nyílik arra, hogy saját maguk gyűjtsenek tapasztalatokat a cselekvés során. Sok problémahelyzetet hozunk létre, ezzel aktivizálva a gyermekeket a gondolkodásra. **Alapvető követelmény a játékosság, a cselekvő részvétel.**

Az óvodában az életkori sajátosságok miatt a matematikai tanulás több formája valósul meg:

- utánzásos, minta-modellkövető,

- spontán játékos tapasztalatszerzés, az óvónő által,

- irányított megfigyelésre épülő tapasztalatszerzés,

- gyakorlati problémafelvetés és feladatmegoldás,

- a gyermeki kérdésekre, válaszokra adott magyarázatok,

- az óvónő által kezdeményezett foglalkozások.

Feldolgozásra javasolt témák:

- Minőségi eltérések megfigyeltetése /nagyobb, hosszabb, magasabb, szélesebb.
- Mennyiségi eltérések megfigyeltetése / sok, kevés, több, kevesebb, semmi, eggyel több, a 6 több mint az 5 /.
- A mennyiségi eltérések megállapítása / párosítás, csoportosítás, bontás, számlálás /.
- Tő- és sorszámlálás /10-ig /.
- Azonosságok, egyenlőség megfigyelése / színezés, tépés, vágás, festékfolt /.
- Becslések, mérések
- Vonalak megfigyeltetése / egyenes, ferde, görbe vonal rajzolása, zárt vonalak /.
- Térbeli tájékozódás
- Gömb, téglatest, kocka, kör, téglalap, négyzet
- Vonalak, zárt vonalon belül, ill. kívül lévő pontok
- Szimmetrikus alakzatok felismerése
- Térfogatok mérése különbözőegységekkel
- Területek mérése különféle egységekkel
- Hosszúságok mérése különféle egységekkel

Ajánlott anyag (folyamat leírás):

2,5-4 éves korosztály:

- Csoportszoba játékai: építőkockák, kis – nagyméretű játékeszközök, lehetőségeket adnak alak – forma, mennyiség tapasztalatok szerzésére.
- Téri építkezések, rakosgatások, gyűjtögetések, rendezgetések.

4-5 éves korosztály:

- A természet, a környezetük felismerése, játékos tapasztalatszerzés, problémahelyzetek – térbeli viszonyok megtapasztalása, irányok – helyzetek felismerése során logikus gondolkodásuk fejlődik, halmazokkal végzett játékos tevékenység közben az osztályozás folyamata alakul
- Mennyiségeket összemérése becsléssel – párosítással
- Tulajdonságok szerint szétválogatás, elemek sorba rendezése
- A számosság fogalmának cselekvésben érzékeltetése

5-6-7 éves korosztály:

- Mennyiségek összehasonlítása nagyság – forma – darabszám szerint,
- Néhány számkép felismerése, mennyiségi visszaazonosítása,
- Számosság szerint sorba rendezés,
- A fogalmi gondolkodás alkalmazása, elválik a mennyiségfogalom a konkrét tapasztalástól
- A szimmetria élményének megismerése,
- Tájékozódás térben és síkban,
- Jobb-bal irányokat megkülönböztetése,
- Helyes használata a névutóknak,
- Geometriai testek iránti érdeklődés felkeltése,
- Az irányok és geometriai tapasztalataik térből sík felé fordulnak,
- Balról jobbra való tájékozódás előkészítése
- Mennyiségszemlélet alakítása,
- Ok – okozati összefüggéseket felismertetése,
- Gyűjtőfogalmakat alkalmazása.

Eszközök:

- a csoportszoba játékai, munkaeszközei,
- berendezési tárgyak, mérési eszközök,
- munkalapok, feladatlapok, kártyák, társasjátékok,
- a gyermekek által barkácsolt, vagy közösen készített eszközök, tárgyak,
- termések, gyümölcsök, egyéb természetes anyagok,

Az óvodapedagógus feladatai a matematikai nevelés terén:

- olyan eszközök és tevékenységek biztosítása, ami felkelti a gyermekek érdeklődését és természetes élethelyzetekben teszi lehetővé számukra matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését,

- fejlessze a gyermekek intellektuális érzelmeit / önbizalom, kitartás felfedezés, tudás öröme /

- értelmi képességek fejlesztése, a gyermekek logikus gondolkodásának alakítása

- támaszkodjon a gyermekek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire,

- a matematikai képességek fejlesztését játékosan, a játékba építetten valósítsa meg,

A gyermekek várható fejlődése, érdeklődése az óvodáskor végére:

Képesek az óvónő kérdéseit, gondolatát megérteni, követni. Matematikai jellegű helyzetekről, problémákról saját gondolatukat elmondják, egymás állításának igazságát megítélik. Szívesen vállalkozzanak a problémák megoldására. Képesek sorok folytatására, sorba rendezésére, válogatására. Ismerik a sorszámlálást. • Helyesen használják az összehasonlítást kifejező szavakat: hosszabb, rövidebb, több, kevesebb stb. Tudnak mennyiségeket összemérni, egységekkel mérni. Tudnak párosítani. Elrendezéssel, bontással állítanak elő ugyanannyit, többet, kevesebbet. Tudnak másolással a mintával megegyező alkotásokat kirakni. Képesek sík és térbeli alakzatok szétválogatására, egyszerű tulajdonságok megnevezésére. Tudnak térben tájékozódni. Ismerik az irányokat, értik és követik a kifejezéseket.

Természet- társadalom – ember

A tevékenység központú program célja, hogy a gyerekeknek segítséget nyújtson ahhoz, hogy a világot megismerje és megértse a maga egészében. Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt fenntarthatósági szemléletformálásra, a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.

A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a közvetlen és tágabb természeti-emberi-tárgyi környezet formai, mennyiségi és téri viszonyairól. A természet szeretetére kívánja nevelni a gyerekeket, természet közeli élettel példát mutatva. A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, az összefogás, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

A gyerek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz szükségesek.

Célunk: olyan érzelmi alapozottságú érdeklődési kedv felkeltése mindhárom korcsoportban a természeti jelenségek iránt, amely kellő alapja lehet a természet és környezetbarát életmódnak. Olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik ismerik és szeretik a természetet, fogékonyak a körülöttük lévő élő és élettelen környezet szépsége iránt.

Alapelveink:

- a gyermekközpontúság,

- - az egészséges életmód,

- - a pozitív kapcsolat a természeti és társadalmi környezettel.

Mindezekhez, a tapasztalatszerzés, a megismerés, megszerettetés útján juttatjuk el a gyermeket, fejlődési sajátosságainak megfelelően. A módszereket, eljárásokat a játékosság elvének figyelembevételével választjuk meg. A gyermeket körülvevő világ megismerésében a közvetlen megfigyelésre és a tapasztalatszerzésre építünk. A tapasztalatszerzés lehetőség szerint a valódi környezetben történik, ezért a komplex foglalkozások legtöbb esetben a szabad természetben, vagy az óvoda környezetében, udvarán zajlanak. Arra törekszünk, hogy amit csak lehet a helyszínen, a természetben, élőben figyeltessünk meg. A benti feldolgozás ad lehetőséget a tapasztalatok, ismeretek alkalmazására, szervezett tanulási helyzetben, játékon keresztül. A környezet megismerésére nevelés folyamat jellegét biztosítják a rendszeres, minél több érzékszervvel történő tapasztalatszerzések, megfigyelések, gyűjtések, melyek a környező világgal való sokszínű kapcsolatteremtés alkalmai, irányított játékhelyzetek, tájékozódó beszélgetések Az óvodai környezeti nevelés alapozó jellegű. Olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák kialakítása, melyek meghatározóak, a természetes és az ember által létrehozott környezettel való harmonikus kapcsolat kialakításában. Ez jelenti az élőlények tiszteletét, szeretetét, az ember munkája révén létrehozott értékek megőrzését, a kialakított rend megóvását, megbecsülését, az ezzel kapcsolatos szabályok elfogadását, megtartását. Cselekedeteink, érzéseink, ítéleteink mindig példaként állnak a bennünket szerető gyermekek előtt. **A nevelési folyamat alapját az évszakok változása, valamint a TŰZ, VÍZ, FÖLD, LEVEGŐ (négy őselem, az óvodapedagógusok egyéni beállítottságától függően) adja.**

A természeti és társadalmi környezet megismerésének ajánlott területei, témakörei:

- A gyermek és környezete
- Család - óvoda - lakóhely - közlekedés
- Testrészek, egészségvédelem
- Emberek munkája, foglalkozása
- Időjárás, természeti változások, jellemzők az évszakok megfigyelése által összefüggések
- Napszakok
- Növény- és állatvilág: vizek növény- és állatvilága, mező növény- és állatvilága, az erdő életközösségei,
- Környezetbarát életmód szokásainak elsajátítása
- A környezeti elemek védelme, alakítása - Föld, levegő, élővilág, víz, település és táj
- Falusi környezetünk szépségei, gondjai
- Jeles napok és hagyományok

Ajánlott anyag:

2,5-4 éves korosztály:

Közvetlen környezetüket megismerik:

- Én- óvodám,
- Én -udvarom,
- Én- játszótársaim,
- Én- játékaim,
- Én és a családom,
- Én és a testem,
- Évszakok,
- Állatok, házi állatok: rovarok, bogarak, csigák, kisebb testű állatok,
- Növények, termések, gyümölcsök.

4-5 éves korosztály:

- Óvoda tágabb környezetét, megismerik, bejárják
- Elemi közlekedési szabályok és közlekedési eszközök megismerése séta során
- Egyszerűbb kísérleteket végeznek,
- Észreveszik, felfedezik az évszakok összefüggéseit,
- Testrészeit megnevezi, nemi azonossága alakul,
- Nagy érdeklődéssel fordulnak az állatvilág felé (házi és vadon)
- Népi hagyományok ápolása,
- Nemzeti identitás,
- Növények ápolása,
- Családdal kapcsolatos ismereteik bővítése,
- Zöldség, gyümölcs, növények ismereteik bővítése,
- Biztonsággal felismerik az alapszíneket,
- Az évszakokhoz kapcsolódó kerti szerszámokat használatára,
- A természet, a környezetük felismerése, játékos tapasztalatszerzés.

5-6-7 éves korosztály:

- Meg tudják nevezni saját és családtagjaik nevét, ismerik lakcímüket, születési idejüket, szüleik munkahelyét, foglalkozását, óvodájuk, csoportjuk, csoportjukban dolgozó felnőttek nevét,
- Alkalmazzák a kulturált magatartási szokások elemeit (köszönés, kérés…)
- érzékszerveik megnevezése, funkcióik ismerete.
- Közlekedési eszközök jellege, használati módja (szárazföldi – légi – vízi)
- Közlekedési szabályok gyakorlása,
- Nap, napszak – hónap – évszakok megnevezése,
- Természeti elemek föld – víz – levegő – fény összefüggéseiben való felfedezés, vizsgálódás,

- Állatok „lakhelye”, élőhelyük, életmódjuk, testfelépítésük, utódaik, táplálkozási szokásaik,
- Állatok, növények védelme,
- A falu, ahol élünk, a Föld, mint bolygó, annak környezeti sajátosságai, nevezetességei, közintézményei, nemzeti – települési ünnepek
- Ismerik a szolgáltatást végző közintézményeket, és azok alap feladatát: Posta, orvos, gyógyszertár, vasút, polgármesteri hivatal stb.

A környezeti neveléshez kapcsolódóan, természetes élethelyzetben tanítjuk meg a gyermekeket a helyes viselkedésre: Az utcán halkan beszélgetünk. A járda belső oldalán haladunk.

Nem akadályozzuk a forgalmat. Engedjük előre az idősebbeket. Köszönjenek az ismerősöknek!

Védjék, óvják környezetünket Hogyan viselkedjenek a járművön? Hogyan viselkedjenek a kiállításon, üzletekben, színházban, erdőben? Stb.

Az óvodapedagógus feladatai a környezeti neveléssel kapcsolatban:

- Olyan feltételek megteremtése, amely lehetővé teszi minél több tapasztalat szerzését a természetben

- Tudatosan törekedjen az óvodapedagógus arra, hogy minél több élményt gyűjtsenek a gyerekek saját természeti és társadalmi környezetükből

- Biztosítani minden eszközt és lehetőséget a gyermekeknek természetben való folyamatos tevékenykedtetéséhez

- A foglalkozásokat lehetőség szerint a szabad természetben szervezzük meg - Biztosítsuk a feltételeit annak, hogy az óvodában élősarok, virágoskert működjék, próbálkozzunk akváriumi díszhalak tartásával is.

- A környezet megismerése, a tapasztalatok, ismeretek gyarapításával felkelti, ill. felkeltheti a gyermekek kíváncsiságát, érdeklődését kielégíti, megismerési vágyukat elősegíti, hogy maguk fedezhessék fel környezetük tárgyait, jelenségeit. - A tapasztalatszerzés módja az alkalmi és folyamatos megfigyelések, kísérletek, gyűjtés természetes közegben, ill. játék, játékhelyzetekben. Olyan feladatok megfogalmazása, amelyek a hiányosságokat pótolják és újabb feladatok keresése, amelyek a meglevő ismereteket bővítik, a jártasságokat továbbfejlesztik.

- Legyen alkalmuk és módjuk találkozni a természetvédelemmel.

- Környezetvédelem: a természethez fűződő hozzáállás megalapozása, pozitív megerősítése.

- A gyerekek nyitottságára építve elősegítjük, hogy a gyermek tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt!

- Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában

A gyermekek várható fejlődése, érdeklődése az óvodáskor végére:

Személyes adataikat ismerik, bemutatkoznak, szüleik nevét, születési adataikat, lakcímüket meg tudják mondani. Ismerik szűkebb és tágabb környezetüket, a környezetükben élő állatokat és növényeket, azok gondozását, védelmét Az elemi közlekedési szabályok betartásával tudnak a faluban közlekedni. Ismerik a különböző közlekedési eszközöket. Ismerik környezetükben a fontosabb intézményeket (óvoda, iskola, orvosi rendelő, önkormányzat, templom stb.). Ezek ismeretében tudnak önállóan tájékozódni. Ismerik az évszakok jellemzőit, összefüggéseit az állat- és növényvilággal. Felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Felismerik és megnevezik környezetük színeit, azok sötétebb és világosabb árnyalatait. Felismerik és megnevezik testrészeiket, igényesek testük tisztaságára. Ismerik saját testüket. Felismerik a napszakokat, évszakokat, tudnak köztük különbséget tenni, összehasonlítani. Felismerik a növényeket, ismerik a növények és az évszakok, időjárás közötti összefüggéseket. Ismerik az állatokat, többféle szempont alapján csoportosítják azokat. Ismerik jellemzőiket.

7. Az óvoda hagyományos ünnepei

Ünnep	Lebonyolítás módja
Mihály napi vásár	Udvaron, délután a szülőkkel együtt
Ősz ünnep	Csoportokban, délután szülőkkel együtt
Mikulás várás	Csoportonként eltérő módon történhet (zártkörű)
Karácsony	Csoportonként eltérő módon történhet (zártkörű)
Farsang	Csoportonként jelmezzel, tánccal (zártkörű)
Húsvét	Csoportonként eltérő módon
Pitypang Gála	Az iskola tornatermében, szombat délután szülőkkel
Anyák napja	Ajándék-készítés az otthoni ünnepléshez
Húsvét	Csoportonként eltérő módon
Gyermek- nap	A családdal együtt ünnepet, játékot jelentő nap a Hamvas Béla Művelődési Ház és Könyvtár udvarán
Évzáró	Csoportonként eltérő módon, szülők meghívásával
Ballagás	A tanévnyitó napján óvodától való búcsúzkodás csoportosan

Nemzeti ünnepek	
Október 23.	Emlékezés a gyerekek életkori sajátosságához igazodva, kopjafák megtekintése.
Március 15.	Emlékezés a gyerekek életkori sajátosságához igazodva, jelképek elhelyezése az emlékhelynél.

Zöld ünnepek	
Állatok napja	Helyszíni foglalkozások szervezése falubeli állattartó gazdáknál.
Víz világnapja	Kísérletezések a vízzel a csoportokban vagy kirándulás egy vizes élőhelyhez.
Föld napja	Takarítás az óvoda udvarán és környékén.
Madarak és fák napja	Lehetőség szerint elültetünk az óvoda udvarán vagy környékén egy facsemetét, cserjét. A virágládákat ilyenkor ültetjük be.

8. Inkluzív pedagógiai szemlélet- a gyerekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

8.1. Differenciálás: a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése

A kiemelt figyelmet igénylő gyermek típusai:
Tanulási problémákkal küzdő gyermekek

- tanulási nehézséggel küzdők (például: lassú, motiválatlan, hosszabb betegség miatt lemaradó, családi, szociális, kulturális, nyelvi hátrányok)

- tanulási zavarral küzdők (például: diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia, figyelemzavar, súlyosabb beszédhiba)

Magatartászavarok miatt problémás gyermekek

- **visszahúzódó** (regresszív) és depresszív viselkedésű gyermekek (félénk, csendes, visszahúzódó stb.) Eredményhez vezethet a csoportos és a párban folyó munka, a testre szabott differenciált egyéni munka, motiválás, stb.

- **ellenséges** (agresszív) és inkonzekvens viselkedésű gyermekek (engedetlen, kötekedő, támadó, hiperaktív stb.) Inkább egyéni feladattal köthető le, fontos a velük megbeszélt egyéni vállalások, követelmények következetes számonkérése az eredmények, pozitívumok kiemelése, megerősítése mindkét típust motiválja, segítheti a beilleszkedést, a társak általi elfogadás.

8.2. A szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységek

Aszociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek

- Óvodahasználó gyermekeink szociokulturális háttere kiegyensúlyozott és jó képet mutat, munkánk tervezésénél azonban figyelembe kell vennünk az elfoglalt, időhiánnyal küszködő családok igényeit éppúgy, mint a szerényebb anyagi lehetőségekkel bíró, több gyereket nevelő, esetleg egyszülős, vagy nevelő szülők által nevelt családokét.
- Felelősségünk különösen nagy a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek nevelésében és fejlesztésében. A hátrányos helyzet esetenként a gyermek veszélyeztetettségét is magában hordja. Ők néha csak tőlünk kapnak segítséget a világban való eligazodáshoz, a kultúra értékeinek megismeréséhez, lelki és testi fejlődésükhöz.

Az óvodapedagógus feladata: az óvoda világát nehezen elfogadó, illetve együtt nem működő, esetleg gyermeküket is elhanyagoló családokkal való - együttműködésre késztető - **kapcsolattartás**.

Feladataink a szociális hátrányok enyhítése érdekében

- Anyagi támogatás lehetőségeinek kiaknázása
- Az önművelés igényének kialakítása
- A tolerancia, segítőkészség kialakítása, a másság elfogadása
- Praktikus ismeretek elsajátíttatása
- A mindennapi élethez szükséges készségek kialakításának segítése: tanácsadás, külső segítség felajánlása
- Családi életre és egészséges életmódra nevelés
- A testnevelés és sport sajátos eszközeivel kialakítani az alapvető mozgás - és feladatmegoldó képességet, az egészséget értéknek tekintő gondozásmódot, a szabadidő tartalmas eltöltésének igényét

Tevékenységeink a szociális hátrányok enyhítésére

- Differenciált fejlesztés
- Egészségnevelés
- A sport és egyéb mozgástevékenységek megismertetése, megszerettetése
- Interkulturális ismeretnyújtás: Pl. életvezetés, cigány irodalom, a cigányság története
- Tehetségígéretes gyermekek felkészítése
- Felzárkóztató foglalkozás a valamilyen területen lemaradóknak

- A családi életre nevelés tanítása: tanácsadás, külső segítség felajánlása
- Mozgáslehetőség biztosítása
- Kulturális rendezvények csoportos látogatása.

Szülőknek felajánlott segítség

- Fórum, fogadó óra – Neveléssel, életvitellel kapcsolatos tanácsadás
- Közös programokon történő részvételi lehetőség az óvodában: nyitott napok, Egészség Hét, barkácsolás, kertgondozás, stb.
- Ismeretterjesztő klubfoglalkozások: „Pszichológus válaszol – Előadás és tréning a szülők és pedagógusok részére

8.3. A sajátos nevelést igénylő gyermekek befogadása és fejlesztése

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény a sajátos nevelési igényű - mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszédfogyatékos, több fogyatékosság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő – gyermekek, eredményes fejlesztésének biztosítására kiemelt figyelmet fordít.
Az alapprogramban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek, így az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik.
A gyermekek között fennálló különbségeket pedagógiai programunk kialakításakor mindvégig figyelembe vettük és számos helyen beépítettük. A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

Az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez:

- fontos, hogy fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl
- a habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő foglalkozások programjai váljanak mindennapi nevelőmunkánk tartalmi elemeivé

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. Óvodánkban az együttnevelés – az illetékes szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleményének figyelembevételével – minden esetben egyéni döntést igényel a gyerek szükségletei szerint.

A habilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei

A sajátos nevelési igény kifejezi

- a gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékosság által okozott részleges vagy teljes körű módosulását
- a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszthetőségét.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs tevékenység olyan team-munkában kialakított és szervezett nevelési folyamatban valósul meg, mely az egyes gyermekek vagy gyermekcsoport igényeitől függő eljárások (időkeret, eszközök, módszerek, terápiák) alkalmazását teszi szükségessé.
A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.
A gyermekek habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztésének az alapja a szakértői bizottság szakvéleménye.

Nevelőmunkánk során figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti
- a gyermek iránti elvárást fogyatékosságának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg
- terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékossága, személyiségjegyei befolyásolják.

A habilitációs, rehabilitációs egyéni és/vagy csoportos fejlesztés gyógypedagógiai kompetencia. Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermek fogyatékosságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus, konduktor, konduktor-óvodapedagógus, terapeuta együttműködése szükséges.

A habilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai:

- A fejlesztés céljait minden esetben a fejleszthetőséget megfogalmazó gyógypedagógiai-orvosi-pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni
- A mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszédfogyatékosságból, több fogyatékosság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékosságból, autizmus spektrum zavarból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával
- Törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására
- A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása
- Az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése
- Az egyes területeken kimagasló képességeket mutató gyermek támogatása.

A habilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

- A fogyatékosság típusa, súlyossága.
- A fogyatékosság kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének ideje.
- A gyermek életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei képességei, kialakult készségei
- A kognitív funkciói, meglévő ismeretei
- A családi háttere

Mindezek alapján a fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését. Az egyes fogyatékossági típusok függvényében más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.
Halmozottan fogyatékos gyermek, gyermekcsoport esetén a megállapított fogyatékosságok mindegyikére tekintettel kell lenni.
Pedagógiai programunkat egyéni fejlesztési terv is kiegészíti.

A szükséges gyógypedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű gyermek számára

- A sérülés specifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása
- az egyéni szükségletekhez igazodó környezet, speciális bútorok biztosítása
- az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használata; a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés
- a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével
- annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes
- rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához
- az óvodapedagógusok, valamint a pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sérült gyermek családjával

8.4. Óvodákban megvalósuló – integrált – nevelés, oktatás

A sajátos nevelési igényű gyermek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését elősegíti/elősegítheti a többi gyermekkel részben vagy egészben együtt történő integrált nevelése.

Óvodánk többet vállal, magasabb értéket kínál a sajátos nevelési igényű gyermeknek, mint részvétet és védettséget:

A pedagógiai programunk készítésekor és a speciális tevékenységek megvalósításakor figyelembe vesszük a sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztésének igényeit, külön gondot fordítunk arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez

Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakítását a gyermek fogyatékosságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben lehetőleg tapasztalatokkal rendelkező gyógypedagógus, terapeuta segíti (módszertani intézmény, utazó pedagógusi szolgálat). Közreműködése kiterjed a gyermeket fejlesztő óvodapedagógusok felkészítésére, a fogadó óvoda sajátos teendői ellátásának tervezésére és folyamatos tanácsadásra, mely az óvodai nevelőmunkán túl a szülők és az óvoda együttműködésére is kellő hangsúlyt helyez.

Az integráltan fejlesztett gyermek számára biztosítjuk mindazokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs ellátást, melyekre a szakértői bizottság javaslatot tesz.

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermeknél a mozgásszerv-rendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció. A különleges gondozási igényt meghatározza a károsodás keletkezésének ideje, formája, mértéke és területe.
Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció és terápia feladatait, valamint a mozgásnevelést az óvodai tevékenységek/foglalkozások körébe építik be az óvodapedagógusok. Az elsajátított mozgásminták rögzítése, a szükséges korrekciós helyzetek alkalmaztatása a napirend egészét átszövő feladat.

A látássérült gyerek

Óvodánk az épületek adottságaiból fakadóan kizárólag csak gyengén látó kisgyermeket tud befogadni.
A gyengén látó gyermekek (vízus: 10%-os látásteljesítménytől 33%-ig) főleg látásuk útján tájékozódnak a világban, de az ép látásúakhoz képest sokkal közelebbről, kisebb térben tudják azt használni.
A gyengén látó gyermek fejlesztésének kiemelt területei az óvodában:
A gyengén látó gyermek gondolkodás- és beszédfejlődését a látásos élmények hiányossága jelentősen befolyásolja, ezért különösen fontos a környezet vizuális megismertetése.

Területei:

- Látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben
- A nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság
- Térbeli tájékozódás a látás felhasználásával
- A finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése
- A látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt

Az érzékelés egyéb területeinek fejlesztése

- A hallási figyelem és megkülönböztető képesség segíti a tájékozódást, tanulást
- A tapintás által szerezhető információk kiegészítik a tárgyak tulajdonságairól szerzett ismereteket.

A halmozottan fogyatékos látássérült gyermekek esetében a látás hiányán vagy különböző mértékű csökkenésén kívül még más, testi, érzékszervi vagy értelmi sérülés is nehezíti a fejlesztés lehetőségét, amely döntően a látássérültek pedagógiája és a társuló fogyatékosság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival történik. Az eredményességet a döntően egyéni vagy kiscsoportos szervezés biztosítja. Ez azonban csak gyógypedagógiai óvodai ellátásban valósulhat meg.

A hallássérült gyermek

A halláskárosodás miatt – az állapot fennmaradása esetén – bizonyos esetekben - teljesen elmarad, vagy erősen sérül a beszéd és a nyelvi kompetencia.
A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata – a korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve – a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése. A fejlesztés eredményességét döntően meghatározza, hogy a gyermek az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédkészenléti állapotban van.
Az anyanyelvi-kommunikációs fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében megjelenik. Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermekeket.

A halmozottan fogyatékos hallássérült gyermekek esetében a hallás különböző mértékű csökkenésén kívül még más (esetenként mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy a pszichés fejlődés zavara) fogyatékosság is súlyosbítja a fejlesztés lehetőségét. A velük való foglalkozás döntően a szurdopedagógia és a társuló fogyatékosság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival, egyéni fejlesztési terv alapján történik.
Fejlesztésüket eredményesen egyéni vagy kiscsoportos formában lehet megvalósítani.

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó és kívánatos a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárscsoportban megél. Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.
Külön óvodai csoport létesítése kizárólag az 5. életévét betöltött – óvodai nevelésre kötelezett – és a komplex – gyógypedagógiai, pedagógiai, pszichológiai és orvosi – vizsgálat diagnózisa alapján egyértelműen az enyhén értelmi fogyatékos övezetbe sorolt gyermekek számára abban az esetben lehet szakmailag indokolt, ha az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget a gyermek vélhetően csak a speciális nevelés keretében biztosított, intenzív gyógypedagógiai fejlesztés mellett éri el.

Beszédfogyatékos gyermek

Beszédfogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság a komplex vizsgálata alapján annak minősít.

A beszédfogyatékos gyermek óvodai nevelését megelőzheti a korai fejlesztés.
A beszéd- és nyelvi problémák súlyos zavara mellé társulhatnak részképesség-zavarok (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia veszélyeztetettség) és magatartás problémák, amelyek nehezítik a gyermek beilleszkedését.
Az óvodai nevelés/fejlesztés egész időtartama alatt kiemelt feladat az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása, az értelmi fejlesztés, a mozgás és észlelési funkciók, valamint a vizuomotoros koordinációs készség javítása, az érzelmi élet fejlesztése, speciális eszközök és módszerek alkalmazásával egyéni és kiscsoportos fejlesztési formában.
Azoknál a beszédfogyatékos gyermekeknél, akiknél több beszédprobléma együttesen fordul elő, vagy a beszédfogyatékossághoz a testi érzékszervi- és pszichés fejlődés zavara társul, az eredményes fejlesztés a logopédia és a társuló fogyatékosság módszereinek kombinációjával valósulhat meg.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek

Az autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek lehető legkorábbi diagnózist követő habilitációs terápiája megelőzheti egyes tünetek kialakulását, enyhítheti a fejlődés devianciáját. Ennek eredményeként a nem beszélő, vagy megkésett beszédfejlődésű gyermek (ha mentális szintje megengedi) óvodába lépéskor már rendelkezhet korlátozott mennyiségű, – kommunikációs eszköztárral. A gyermek a szociális interakció csecsemőkori fejlődési szintjének megfelelő egyes képességeket segítséggel használhat, és a kölcsönösséget igénylő társas viselkedési helyzetekben, illetve környezetében az egyéni fejlesztéshez szükséges viselkedéselemekkel képességeitől függően rendelkezhet.
A korai speciális terápia hiányában ezek lesznek az óvodai fejlesztés fő céljai, kiegészítve a viselkedésproblémák, viselkedés- és gondolkodási készségek terápiájával, szükség esetén a korai elemi készségek kialakításával (szobatisztaság, rágás-evés, önkiszolgálás) fejlesztésének elemeivel.
A jó értelmi képességekkel rendelkező, jól beszélő autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermekek számára is a kommunikációs, szociális és kognitív habilitációs terápia az óvodai nevelés elsődleges feladata. A gyermekek szükségleteinek megfelelő fejlesztéséhez az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember vagy fejlesztő asszisztens jelenléte szükséges.

8.5. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Az egyenlő bánásmód követelménye és az esélyegyenlőség előmozdítása nevelési alapelveinkben és értékeinkben rejlik, miszerint minden gyermeknek vele született joga van az emberi méltósághoz. Intézményünk óvodapedagógusainak alapvető feladata, hogy az ellátott gyermekek hozzájussanak mindahhoz, amely a gyermeki személyiség szabadon történő kibontakoztatásához szükséges.

Az egyenlő bánásmód követelményét érvényesíteni kell

- a teljesítmények értékelése során
- az óvodai ellátáshoz kapcsolódó szolgáltatások biztosítása és igénybevétele során
- gyermeki jogok gyakorlása során
- az óvodai ellátással összefüggő juttatásokhoz való hozzáférés során (a jogszabály alapján járó juttatások, illetőleg a nevelési-oktatási intézmény mérlegelése alapján adható juttatások)

- az óvoda feladata az is, hogy a tehetségígéretes és képességeihez viszonyítva rosszul teljesítő gyermek részére segítséget nyújtson
- érvényesíteni kell az óvodai nevelésben való részvétellel összefüggő jogviszony megszüntetése során
- a gyermek csoportban való elhelyezése során
- szülői igény esetén vallási vagy más világnézeti meggyőződésen alapuló nevelésben részesüljön
- megfelelő számú szülői igény esetén nemzetiségi nevelésben részesüljön

9. Az óvodai gyermek és ifjúságvédelem

Elveink:

- Mindenekelőtt a családok tiszteletben tartása, a családi nevelés erősítése főleg a rászorulók körében.
- Veszélyeztetettség gyanújának esetén az óvoda azonnali kapcsolatot kezdeményez a Gyermekjóléti szolgálattal, Óvoda-orvossal, Rendőrséggel, Védőnővel.

Célunk:

- A prevenció, a gyermekek hátrányos helyzetének csökkentése és a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése;
- A veszélyeztetettség feltárása;
- A hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermekek időben kezdjék meg az általános iskolát.
- Segítségnyújtás, valamint együttműködés a különböző intézményekkel és szakemberekkel.

Feladataink:

- A családok helyzetének tapintatos feltárása;
- Bizalom-teli kapcsolat kialakítása a szülőkkel;
- Rendszeres kapcsolattartás;
- Felvilágosítás a lehetséges kedvezményekről;
- Gyors, pontos, szakszerű ügyintézés: külső segítség biztosítása;
- Családlátogatás, visszatérő családlátogatás
- Az egyéni fejlődési naplóban a fejlesztés, felzárkóztatás megtervezése;
- Felzárkóztatás, differenciált foglalkozás, lemaradások korrigálása és tehetséggondozás;
- A szülők segítése: nevelési, gondozási tanácsok, mentálhigiénés ismeretek átadása;
- Együttműködés a családgondozókkal, gyermekorvossal, szociális munkással és a gyámügy képviselőivel;
- A lehetséges anyagi és erkölcsi támogatás megszervezése.

Óvodavezető feladatai:

- A hátrányos helyzetű gyermekek és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek határozatainak összegyűjtése
- A veszélyeztetett gyermekek felmérése, nyilvántartásba vétel, a veszélyeztetettség típusának és súlyosságának mérlegelése, ez alapján a további teendőkre javaslattétel; egyeztetés a gyermekjóléti szolgálattal, a gyermekvédelmi koordinátorral.

- Az éves beszámoló elkészítése.
- Szociális ellátások számbavétele.
- Folyamatos kapcsolattartás a családsegítővel.
- Minden esetben a gyermekek érdekeinek képviselete.
- A gyermek sérelmére elkövetett bűncselekmény gyanúja esetén szükség szerint segítséget nyújt gyámhatóságnak, gyermekvédelmi szakembernek.
- Együttműködés a Gyermekjóléti Szolgálatával, az óvodaorvossal és védőnővel.
- Segítségére van a szülőknek problémáik megelőzésében és megoldásában.

Kapcsolattartás a gyermekvédelemben partner társszervekkel

- Hernádi alapszolgáltatási központ Család és Gyermekjóléti Szolgálat
- Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Cegléd ill. Dabasi Tagintézménye
- Pszichológus, család-terapeuta
- Gyermekorvos / védőnők

A gyermekvédelmi rendszerben a szülőkkel való kapcsolattartás formái:

- Családi beszélgetés - Fogadóóra
- Családi beszélgetés - Családlátogatás
- Szülői értekezlet
- Alkalomszerű beszélgetés
- Családi délutánok, közös programok
- Faliújságok
- Partneri igény és elégedettségmérések

10. Az óvoda kapcsolatrendszere

10.1. Kapcsolat a családdal

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt biztosítja a gyermek fejlődését.

Alapelveink:

- A nevelésben az óvoda elismeri a család elsődlegességét, tiszteljük a szülőt, elfogadjuk még akkor is, ha a gyermeknevelésben súlyos hiányosságokat tapasztalunk.
- A szülőkkel való kapcsolatunkban az őszinte odafordulást, az empátiát és a segítő szándékot éreztetjük addig a pontig, amíg a szülő képes elfogadni.
- A kapcsolatunkat a tapintatra építjük, és arra törekszünk, hogy ez tovább mélyüljön a közös programok, együttes tevékenységek alkalmával.
- Elismerjük és elfogadjuk a család szokás és szabályrendszerét, tapintatosan befolyásoljuk az életmód jó szokásainak alakításában.
- Tiszteletben tartjuk a családok vallásos érzelmeit, politikai álláspontját.
- Mindaddig a család magánügyének tekintjük a családban történteket, amíg azt nem tapasztaljuk, hogy azok a gyermek fejlődését, testi és lelki épségét veszélyeztetik.

- A gyermekek testi bántalmazásának, lelki sanyargatásának legkisebb gyanúja esetén is azonnal fellépünk.
- A gyermeki személyiség feltétel nélküli tisztelete és védelme.

Célunk:

- Az óvodai és a családi nevelés egységének megteremtése, a nevelőpartneri viszony kialakítása és működtetése;
- Olyan nevelői hatások érjék a gyermekeket, amelyek egymást erősítve segítik a gyermekek fejlődését.

Feladataink:

- A kapcsolattartás eddigi formáit minden nevelési év elején ismertetjük a szülőkkel;
- Új kapcsolattartási formák kidolgozása a szülők bevonásával;
- Szülői szervezet létrehozásának és működésének támogatása;
- Pontos információátadással segítjük a pontos tájékozódásukat;
- A Pedagógiai Program és Házirend véleményezése, melyet figyelembe vesszük;
- Első szülőértekezlet alkalmával ismertetjük a Pedagógiai Programunkat és az alapelveinket.
- Az egységes nevelői ráhatások érdekében fejlődés-lélektani, pedagógiai előadásokat is szervezünk külső meghívott szakemberekkel is;

Együttműködés-partnerségi kapcsolatok kiépítése
/ együttműködés a szülői házzal /

- az intézmény biztosítja a szülőknek a gyermekek neveltségi és fejlődési előmenetelének figyelemmel kísérését (a törvénybe n előírtaknak szerint)
- családi beszélgetés - családlátogatás (igény szerint, szülői beleegyezéssel)
- szülői fórumok (megbeszélések), fogadóórák, melynek feladata:

- a szülők és a pedagógusok folyamatos együttműködés kialakítása
- szülők tájékoztatása feladatokról, lehetőségekről, saját gyermek fejlődéséről

- szülői kérések, kérdések, vélemények, javaslatok összegyűjtése
- különböző kiadványok (Hernád infó, ovi-újság) átadásával segítsük a szülőket gyermekük nevelésében

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését a különböző kötelező dokumentumok szolgálják / egyéni fejlesztési lap, fejlődési napló/

Óvoda és család kapcsolatának rendszere

A kapcsolat formája	Célja	Módszere	Határideje	Helyszíne
Tipegők Napja	- ismerkedés a Kisovival	- óvoda megtekintése, - játék a gyerekkel	Május eleje	Hernád Kisovi
Beiratkozás	- ismerkedés a szülővel - ismerkedés az óvónővel	- egyéni beszélgetés - óvoda megtekintése	Április 20 és május 20 között	Hernád Központi óvoda
Új óvodások szülői fóruma	- a PP és Házirend megismertetése - gyerekek csoportba sorolásának, óvónőinek bemutatása	- előadások - tájékoztatások - beszélgetések	Május közepe Szeptember első hete	Hernád Központi ovi Kisovi
Ismerkedő délutánok	- játék az óvoda udvarán az új gyerekekkel	- beszélgetések - játék	Május, Június	Hernád Központi ovi Kisovi
Befogadás	A gyermek óvodába való beszoktatásának, szülőtől való elválásának megkönnyítése	Együtt a szülővel és az óvónővel és a gyerekekkel a csoportban	Szeptembertől folyamatosan	Hernád Központi ovi Kisovi
Családlátogatás	A család nevelési stílusának, a gyermek életkörülményeinek megismerése. Szülő és pedagógus közötti bizalmi kapcsolat erősítése.	Ismerkedés, játék és beszélgetés a gyerekekkel, szülővel	Új gyerekeknél nyár végén, ősszel, de csak szülői igény alapján ill. problémás eseteknél	Hernád Központi ovi Kisovi

Szülői értekezlet	A gyermek csoport életének, tevékenységeinek bemutatása. Nevelési problémák megbeszélése	- előadások - tájékoztatások - beszélgetések	Szeptember és február hónap	Hernád
Fogadóórák	A gyermeke egyéni fejlődésének és a nevelési eredményeinek megbeszélése	- egyéni beszélgetés	Csoportonként évente legalább kétszer a , faliújságon megjelentetett időpontban	Hernád
Pitypang Gála	Az óvoda bemutatkozása színvonalas előadásokkal	Szombat délutáni műsor, jó hangulat	Évente egy alkalommal, április hónapban	Hernád Ált.Iskola tornaterme

Az óvoda-család szorosabb együttműködése érdekében szervezett lehetőségek, programok

Tevékenységek	**Idő**	**Helyszín**
Mihály napi vásár	Szeptember	udvar
Tök jó nap az óvodában	Október	földszinti csoportok
Adventi vásár az óvodában	November	folyosó
Korszerű táplálkozás népszerűsítése (beszélgetés, ételkészítés, ételbemutató, svédasztalos terítés közösen a védőnőkkel közösen) Egészség héten belül	Május	csoport
Előadások szervezése (pszichológus, iskola tanítónő meghívása, stb.)		csoport

Óvodánkban a szülők betekinthetnek az óvoda életébe:

- igény szerint, az óvodapedagógusokkal egyeztetett időpontban
- nyitott napok
- játszó délelőttök, délutánok:
- kézműves foglalkozások, barkácsoló délutánok,
- adventi vásár
- egészséghét
- a szülőkkel egyeztetett egyéb alkalmak a csoportok pedagógusainak döntése szerint, pl. farsang, karácsony stb. ünnepek

10.2. Együttműködés az iskolával

Az óvoda a Hernádi Általános Iskolával folytassa és javítsa tartalmi kapcsolatát, hogy a gyerekek zavartalan iskolakezdését ez által is elősegítse. A kölcsönös érdeklődés hozzájárulhat egymás nevelési céljainak, elképzeléseinek, módszereinek megismeréséhez, megértéséhez.

Célunk:

- A gyermekek motiváltan érkezzenek, és érezzék jól magukat az iskolában;
- Az óvoda-iskola átmenet időszaka minden gyermek számára legyen zökkenőmentes.

Feladataink:

- Iskolalátogatás a gyermekekkel;
- Együttműködés az iskola alsós tanítóival
- A kimenet mérése, az eredmények egyeztetése, a tapasztalatok beépítése a nevelőmunka tervezésébe és gyakorlatába;
- Egymás rendezvényein, ünnepein való megjelenés
- Igény és elégedettség mérés eredményeinek közös értelmezése, és beépítése a nevelőmunkába

Az együttműködés formái:

- A gyermekekkel közös és kölcsönös intézménylátogatás;
- Képzések, továbbképzések;

10.3. Közvetett partnerekkel való kapcsolat

- Fenntartó
- Hamvas Béla Művelődési Ház és Könyvtár
- Pest Megyei Pedagógiai Szakszolgálat
- Hernádi Alapszolgáltatási és Családvédelmi gyermekjóléti központ
- Gyermekorvos-védőnő

Célunk:

- PP céljainak megvalósításához a közvetett partnerek támogatásának megnyerése;

Feladataink:

- a partnerek számontartása a partnerlistán, kapcsolattartó személyek megjelölése, felkérése;
- folyamatos kapcsolattartás;
- tájékoztatás, megbeszélések;
- rendezvényen való részvétel**;**

Az együttműködés formái:

- értekezletek;
- levelezés
- kölcsönös látogatás és hospitálások.

11. Fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget.
A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához.

- A **testileg** egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes.

Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

- A **lelkileg** egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél
- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés, - megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:
– érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt

használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,

– elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:
– egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
– feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettséget.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

12. A pedagógiai program végrehajtásához szükséges eszköz és felszerelések jegyzéke

A pedagógiai program megvalósításához szükséges alapvető eszközök és felszerelések valamennyi óvodaépületben rendelkezésre állnak.

Azonban alapítványi és pályázati forrásból, valamint a szülők egyéb támogatásával szeretnénk folyamatosan beszerezni minden óvodai csoportunkba az alábbi eszközöket, felszereléseket:

- Mozgásfejlesztéshez: zsámolyt, padokat, trambulint, maroklabdákat.

- Könyves, bábos polcos szekrénykéket, amik egyben térelválasztóként is funkcionálnak.

- Homok-víz asztalt, ami erős, átlátszó műanyagból készült asztal egyaránt feltölthető vízzel és homokkal. Az állvány két lábán kerék van a könnyebb mozdíthatóság érdekében. Ezeket a kerekeket fékezni lehet, így a játék során stabil marad.

- Festő állványokat, amelyek könnyűek és hordozhatóak. Egyszerre két gyermeknek is helyett adó rajzállvány, amely a csoport szobában és az udvaron egyaránt használható. A szem-kéz, valamint az írásmozgás koordináció fejlesztésének eszköze.

- Az udvari játékok folyamatos fejlesztése, ütéscsillapító gumilapok lerakása is célunk az elkövetkező években.

Érvényességi rendelkezések:

A Hernádi Pitypang Óvoda Pedagógiai Programját 2014. szeptember 1-jétől működteti az intézmény alkalmazotti közössége.

A Hernádi Pitypang Óvoda Pedagógiai Programja érvényes visszavonásig. Felülvizsgálatára 4 évenként kerül sor, amikor mód van a változtatásokra. A módosításokat munkabizottságok készítik elő és el.

Legitimációs záradék

A Hernádi Pitypang Óvoda nevelőtestülete 2025.augusztus 31-én nevelőtestületi értekezletén, ahol 23 fő vett részt. A jelenlévők meghallgatták, majd döntési jogukkal élve 23 szavazatukkal elfogadták a Hernádi Pitypang Óvoda Pedagógiai Programját, melyet a hatályos jogszabályoknak megfelelőn módosított az óvoda nevelőtestülete és vezetése.

Hernád, 2025-08-31

Lajosbányai Istvánné
igazgató